

2. การคุ้มครองผู้บริโภค

วัตถุประสงค์

(1) เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในการได้รับสินค้าและบริการ จำนวน คุณภาพ มาตรฐานและราคา รวมทั้งให้ผู้บริโภค มีสินค้าและบริการ ได้อุปโภคและบริโภค พอกเพียงกับความต้องการ

(2) เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเรียกร้องความเป็นธรรมจากผู้ประกอบการค้าได้ในกรณี ที่ผู้ประกอบการเอารัดเอาเปรียบ

มาตรการ

มาตรการที่เกี่ยวข้องได้แก่

(1) ดำเนินการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้แก่ผู้บริโภคด้านข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับ ราคา คุณภาพ มาตรฐานสินค้า มาตรฐานการซั่ง ดวง วัด อย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้บริโภคได้ เกิด การเปรียบเทียบ และตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า และบริการ ได้ในราคานี้เป็นธรรม ไม่ถูกเอารัดเอา เปรียบ

(2) พัฒนาการกำหนดมาตรฐานเครื่องซั่ง ดวง วัด ที่ใช้ในทางการค้า ให้สอดคล้อง ตามมาตรฐานสากล และพัฒนาระบบให้บริการแก่ผู้บริโภคในการแก้ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบ เรื่องซั่ง ดวง วัด

(3) ปรับปรุงเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ให้เป็นไปตามหลัก สามาถมากขึ้น อาทิ กฎหมายกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด กฎหมายการขายสินค้าตรง ต่อผู้บริโภค กฎหมายเข่าซื้อ

(4) กำกับดูแลผู้ประกอบการให้เสนอขายสินค้าเพียงพอต่อความต้องการและราคาที่ เหมาะสม เพื่อป้องกันการเอารัดเอาเปรียบทางการค้า

(5) สนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้บริโภค โดยเน้นกิจกรรมองค์กรเอกชน องค์กร ประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง

(6) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรอนุญาโตตุลาการ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือ คุ้มครองผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(7) กำกับดูแลการประกอบธุรกิจการประกันภัย รวมทั้งประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิด ความเป็นธรรมแก่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโลยชัน

3. การรักษาความเป็นธรรมทางการค้า

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อให้การประกอบธุรกิจมีการแข่งขันกันมากที่สุดและเป็นธรรมต่อผู้ประกอบ การค้าด้วยกันเอง และป้องกันไม่ให้เกิดการผูกขาดตัดตอนทางการค้า
- (2) เพื่อให้ภาคเอกชนมีการรวมกลุ่มเพื่อป้องกันสิทธิประโยชน์ของตนเอง
- (3) สนับสนุนให้องค์กรเอกชนส่งเสริมการค้าอย่างเป็นระบบ
- (4) ส่งเสริมการแข่งขันในการประกอบธุรกิจ ภายใต้กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กรมการค้าภายใน

กรมการค้าภายใน มีโครงการที่ดำเนินงานเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน 2 โครงการคือ

1. โครงการงานเชื่อมโยงและขยายตลาดสินค้าภูมิภาคสำหรับธุรกิจขนาดย่อม

เป็นโครงการที่ต้องการเพิ่มช่องทางทางด้านการตลาดเพื่อสนับสนุนสินค้าหัตถกรรม หรืออุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มีทุนดำเนินการน้อย ที่หน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนให้การสนับสนุนการผลิต เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มศรี กลุ่มสหกรณ์การเกษตรฯ ฯลฯ

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมสินค้าหัตถกรรม สินค้าเกษตรแปลงปลูก และอุตสาหกรรมขนาดย่อม ให้มีตลาดรองรับสินค้า และขยายตลาดไปสู่ภูมิภาคอื่นๆ โดยเฉพาะสินค้าที่ผลิตโดยกลุ่มนักศึกษาที่หน่วยงานของรัฐ หรือเอกชน ให้การสนับสนุนการผลิต
- 2) เพื่อให้กลุ่มผู้ผลิตหรือธุรกิจขนาดย่อมที่มีทุนดำเนินการน้อย เช่น กลุ่มศรี กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรฯ ฯลฯ ได้เรียนรู้การตลาดภาคปฏิบัติ เพื่อนำความรู้ไปวางแผนการผลิตและขยายตลาด ได้อย่างถูกต้อง เสริมสร้างการพัฒนาตนเองในโอกาสต่อไป
- 3) เพื่อลดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าเมืองใหญ่ ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีงานทำ มีรายได้เพิ่มจากการผลิต
- 4) เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการและกลุ่มธุรกิจเอกชน ขนาดย่อมในการเผยแพร่สินค้าภายในประเทศ ให้ครอบคลุมไปทั่วภูมิภาค

2. โครงการส่งเสริมและพัฒนาร้านค้าชุมชน และชานบท

กรมการค้าภายใน ได้ให้การส่งเสริมด้านเงินทุนและการเสริมสร้างความรู้ด้านการบริหาร การจัดการธุรกิจอย่างต่อเนื่อง การฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมตามกิจกรรมการค้าที่เพิ่มขึ้น เพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาด ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินการการค้าของร้านค้าชุมชนในชานบท มีความพร้อมที่จะพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความเข้มแข็ง และการพัฒนาที่ยั่งยืน และให้สามารถเป็นศูนย์รวมในการจำหน่ายผลผลิตในท้องถิ่น และเป็นแหล่งกระจายสินค้าในลักษณะร้านค้าส่ง

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาระบบการช่วยเหลือประชาชนในชานบท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระยะยาว
- 2) ให้ประชาชนในชานบทมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาด
- 3) เพื่อพัฒนาร้านค้าชุมชน และชานบทที่ได้จัดตั้งเป็นฐานไว้แล้วให้สามารถประกอบกิจการเป็นร้านค้าส่ง เพื่อช่วยกระจายสินค้าต่างๆ ให้แก่ร้านค้าในบริเวณใกล้เคียงต่อไป
- 4) เพื่อเพิ่มบทบาททางการตลาดของร้านค้าชุมชน ให้เป็นแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิต และ/หรือเป็นศูนย์รวมในการในการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ในพื้นที่ ทั้งสินค้าทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์สินค้าหัตถกรรม และอุตสาหกรรมในครัวเรือน ตลอดจนเป็นแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากสมาชิกอีกด้วย
- 5) เพื่อพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารร้านค้าชุมชน ให้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะทางด้านการบริหาร การจัดการ การตลาด และการเงิน ตามกิจกรรมทางการค้าที่เพิ่มขึ้น
- 6) เพื่อพัฒนาร้านค้าชุมชนให้เป็นแหล่งรวบรวมและกระจายข้อมูลข่าวสารสารสนเทศต่างๆ ผู้ประชาชนในพื้นที่

กรมทรัพย์สินทางปัญญา

กรมทรัพย์สินทางปัญญา มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินการให้ความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้บริการรับจดทะเบียนด้านสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า และรับจดแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์ ให้แก่ประชาชนผู้ประกอบธุรกิจการค้า นักอุตสาหกรรม และนักลงทุน ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลวิชาการด้านทรัพย์สินทางปัญญาอีกมากมาย และมีเอกสารด้านสิทธิบัตร ซึ่งเป็นข้อมูล

ทางด้านเทคโนโลยีสำหรับผู้ที่ต้องการค้นคว้าข้อมูลเพื่อทำการศึกษาวิจัย และพัฒนาการประดิษฐ์ หรือออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานที่สูง ทัดเทียมกับต่างประเทศได้

ในส่วนของการดำเนินการของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่น่าจะเกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชน ในช่วงปี 2539-2540 ประกอบด้วยโครงการต่าง ดังนี้

ชื่อ โครงการ	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย
<u>ปี 2539</u> <ol style="list-style-type: none"> โครงการประชาสัมพันธ์ การคุ้มครองสิทธิใน ทรัพย์สินทางปัญญา 	<ol style="list-style-type: none"> เพื่อเผยแพร่ความรู้และสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องด้าน ทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้ง สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่จะ ได้รับจากการคุ้มครองตาม กฎหมาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบ การขอรับความคุ้มครองใน ทรัพย์สินทางปัญญาและก่อ ให้เกิดวินัยทางการค้า เพื่อกระตุ้นให้นักธุรกิจอุต สาหกรรมพัฒนาสินค้าของ ตน และนักประดิษฐ์ คิดค้นได้ทำการวิจัยค้นคว้า และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มา ใช้ในการประดิษฐ์สิ่ง ต่าง ๆ 	<ol style="list-style-type: none"> นักธุรกิจ นักอุตสาหกรรม นักลงทุน ผู้ส่งออก และ นักประดิษฐ์คิดค้น นิสิต นักศึกษา และ คณาจารย์ ประชาชนทั่วไป

<p>2. โครงการพัฒนาวิธีการ แนะนำการจดทะเบียน ทรัพย์สินทางปัญญา</p>	<p>1. เพื่อสนับสนุนนโยบายรัฐบาลใน การเพิ่มประสิทธิภาพการ บริการประชาชน</p> <p>2. เสริมสร้างความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการ ขอรับความคุ้มครองสิทธิใน ทรัพย์สินทางปัญญา สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ ในการยื่นขอจดทะเบียนแก่ ประชาชน</p>	<p>1. นักธุรกิจ อุตสาหกรรม นัก ประดิษฐ์คิดค้นและ ผู้ส่งออก</p> <p>2. ประชาชนทั่วไป</p>
<p><u>ปี 2540</u></p> <p>1. โครงการส่งเสริมและเผยแพร่ เรื่องความรู้ด้านทรัพย์สิน ทางปัญญา</p>	<p>1. สร้างให้เกิดความเข้าใจเกี่ยว กับหน้าที่และความรับผิด ชอบของกรมทรัพย์สินทาง ปัญญา</p> <p>2. เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีใน การทำงานให้กับกรมทรัพย์ สินทางปัญญา</p> <p>3. ตอกย้ำภาพพจน์ที่ดีของกรม ทรัพย์สินทางปัญญาที่ว่า เป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่ พร้อมให้ความช่วยเหลือ ประชาชนและปกป้องสิทธิ ประโยชน์ต่าง ๆ ของประชา ชนไทย</p>	<p>1. นักธุรกิจ ผู้ประกอบการค้า นักอุตสาหกรรม ตลอดจน นักประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ</p> <p>2. นักเรียน นักศึกษา และ ประชาชนทั่วไป</p>

<p>2. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการบริหารงานด้าน ทรัพย์สินทางปัจจุบัน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสนับสนุนนโยบายรัฐบาลใน การเพิ่มประสิทธิภาพการรับ บริการประชาชน 2. เพื่อให้การบริการรับจด ทะเบียนสิทธิบัตรและการ รับแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์ ดำเนินการด้วยความรวดเร็ว 3. เพื่อร่วบรวมข้อมูลด้าน สิทธิบัตรและลิขสิทธิ์ไว้เป็น แหล่งค้นคว้าและหาสถิติได้ สะดวกและง่ายต่อการตรวจสอบ คืน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักธุรกิจอุตสาหกรรม นัก ประดิษฐ์ และผู้สร้างสรรค์ ตลอดทั้งประชาชนทั่วไป ที่ประสงค์จะขอตรวจสอบ ข้อมูลต่าง ๆ 2. เจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบ และการบริการด้านข้อมูล 3. ส่วนราชการต่าง ๆ
---	--	---

กระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทย ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนมหาดไทยฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ/ธุรกิจชุมชน กล่าวคือ “การเสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและยกกระดับรายได้ของประชาชน ประกอบด้วยแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาคและท้องถิ่น การเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนในการจัดการเชิงธุรกิจ และการเพิ่มสมรรถนะ กระบวนการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาคและท้องถิ่น” ยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. พัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของคนในภูมิภาคและท้องถิ่น ให้มีขีดความสามารถในการประกอบอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ

- ## 2. พัฒนาและร่วมทรัพยากรเงินทุนจากองค์กรภายใน และภายนอกประเทศ ในการพัฒนาทักษะอาชีพ เงินทุน การมีงานทำ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

- ### 3. ประสานการผนึกกำลังทางด้านเทคโนโลยี ความรู้ทางวิชาการ ทักษะอาชีพ การบริหารการจัดการ การผลิตและการตลาดสำหรับภูมิภาคและท้องถิ่นให้ทั่วถึง

4. เตรียมสร้างศักยภาพความร่วมมือในการพัฒนาอาชีพร่วมกันอย่างเป็นระบบและ
กระบวนการลักษณะพหุพาคีระหว่างภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ธุรกิจเอกชน หน่วยการบริหาร
ราชการส่วนท้องถิ่น และประชาชน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคและ
ท้องถิ่น

5. ส่งเสริมประสิทธิภาพในการประสานความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และ
ประชาชนในจังหวัด ในการชี้นำ แก้ไขปัญหา และพัฒนาศรษฐกิจจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

แผนงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม/พัฒนาธุรกิจชุมชน ประกอบไปด้วย 2 แผนงานหลัก ได้แก่

1. การเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาคและท่องถิน โดยพัฒนาทักษะและโอกาสทางเศรษฐกิจของครอบครัวและองค์กรชุมชนอาชีพ เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ส่งเสริมบทบาทของธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

2. การพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยเสริมสร้างสมรรถนะ สนับสนุนและพัฒนาเงินทุนพัฒนาการตลาด และปรับระบบการบริหารการจัดการภาครัฐในการส่งเสริมความเข้มแข็งของการพัฒนาธุรกิจชุมชน

แผนการเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาคและท่องเที่ยว มีแนวทางการดำเนินการดังนี้

1. การพัฒนาทักษะและโอกาสทางเศรษฐกิจของครอบครัว และองค์กรชุมชนอาชีพ โดยประสานความร่วมมือระหว่างส่วนราชการ ภาคธุรกิจชุมชน องค์กรชุมชนอาชีพ องค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1.1 พัฒนาอาชีพของคนในชุมชน โดยเน้นคนยากจน ผู้ด้อยโอกาส สตรี และเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ด้วยการให้ความรู้วิชาการ ทักษะการพัฒนาอาชีพ สนับสนุนเงินทุน ล่งเสริมการรวมกลุ่มการผลิต และสร้างระบบการบริหารการจัดการร่วมกัน

1.2 ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมความรู้การบริหาร การจัดการเชิงธุรกิจแบบครบวงจร ให้แก่องค์กรชุมชนอาชีพ

1.3 ประสานการจัดงานในลักษณะการรับซ่อมการผลิต

1.4 สนับสนุนข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นสู่ทางการประกอบอาชีพและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาระบบการผลิต

1.5 สร้างหลักประกันเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการผลิต ตลอดจนติดตามดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันการเอกสารเจ้าตัวเบรี่ยง

1.6 เตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพของคนให้สามารถรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อรับการกระจายอำนาจและความเจริญทางเศรษฐกิจของชุมชน

2.1 เพิ่มประสิทธิภาพและบทบาทองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรประชาชน ให้สามารถสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรชุมชนค้านอาชีพ และภูมิปัญญาของท้องถิ่น

2.2 สนับสนุนให้มีองค์กรกลางระดับท้องถิ่น ในการส่งเสริมอาชีพและการสนับสนุนความช่วยเหลือจากรัฐ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และศักยภาพของพื้นที่

2.3 สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการพัฒนาอาชีพและธุรกิจ

2.4 เพยแพร์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่มีลู่ทางเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน

2.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน องค์กรภาคเอกชน หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และสตรี เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และแผนการฯด้วยการพัฒนาอาชีพ การจัดความยากจน และการติดตามผล

2.6 ประสานและสนับสนุนการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการ อาชีพ และธุรกิจอย่างครบวงจร ได้แก่

(1) การบริหารการผลิต การบัญชี การคิดราคาต้นทุน ราคาขาย การจัดโครงงาน การควบคุมมาตรฐานสินค้า

(2) การตลาด การสำรวจตลาด การวางแผนการตลาด การโฆษณา กลุ่มเป้าหมาย

(3) การพัฒนาเงินทุน การจัดหาเงินทุน การติดต่อขอภัยเงินธนาคาร การจัดทำโครงการเชิงธุรกิจ รวมทั้งการรวมตัวพัฒนาเงินทุนของตนเอง และการบริหารเงินทุน

3. การส่งเสริมนบทบาทของภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับต่าง ๆ โดย

3.1 สนับสนุนบทบาทภาคธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ในการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนพัฒนาทักษะอาชีพ การผลิต การตลาด การเงิน การบัญชี และการจัดการทั่วไป เพื่อวางฐานความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้ชุมชน

3.2 ส่งเสริมชุมชนให้มีอาชีพนอกภาคเกษตรในหมู่บ้าน ชุมชน และการรับซ่อม การผลิตจากธุรกิจเอกชน

3.3 สนับสนุนให้ธุรกิจเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ชุมชน และร่วมลงทุนกับชุมชน

แผนการพัฒนาธุรกิจชุมชน ประกอบด้วยแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. การเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรชุมชนอาชีพไปสู่การเป็นธุรกิจ

1.1 ศึกษาความเหมาะสมของประเภทธุรกิจที่สอดคล้องกับพื้นที่ และศักยภาพของชุมชน

1.2 เสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนให้เห็นประโยชน์ของการเป็นเจ้าของธุรกิจในชุมชนที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

1.3 ให้ความรู้ในการบริหารในขั้นธุรกิจ เน้นเรื่องเงินทุน การผลิต การตลาด และการบริหารการจัดการ

2. การสนับสนุนและพัฒนาเงินทุน

2.1 ระดมทุนจากสมาชิกองค์กรชุมชนอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ร้านค้า ชนบท

2.2 สนับสนุนการจัดตั้งและเพิ่มศักยภาพองค์กรชุมชนทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อให้เกิดการระดมทุนของห้องถูนและพัฒนาขึ้นเป็นสถาบันการเงินของชุมชนที่สามารถให้การสนับสนุนธุรกิจชุมชนได้

2.3 ประสานการจัดหาเงินทุนจากสถาบันการเงินของรัฐ และเอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ

2.4 ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณในลักษณะเงินกู้คอกเบี้ยตัว

3. การพัฒนาการตลาด

3.1 พัฒนาศูนย์สาธิตการตลาด และร้านค้าชั้นบท โดยปรับระบบการบริหารการจัดการให้มีการเชื่อมโยงกับร้านค้า/ตลาดภายนอก

3.2 สนับสนุนและจัดให้มีตลาดกลางชาวรับซื้อผลผลิตโดยรัฐบาลภาคเอกชน และชุมชนร่วมดำเนินการ

3.3 ประสานกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีศูนย์ผลิตภัณฑ์ หรือตลาดต่างประเทศรองรับ

3.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ธุรกิจเอกชนที่มีความสนใจรับผิดชอบต่อสังคมเข้ามาร่วมทำธุรกิจกับธุรกิจชุมชน โดยความสมัครใจ

4. การบริหารการจัดการของภาครัฐในการส่งเสริมความเข้มแข็งของการพัฒนาธุรกิจชุมชน

4.1 ปรับบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของราชการส่วนกลาง จากที่เคยเป็นผู้ชี้นำมาเป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการ เทคโนโลยี เงินทุน การตลาด ข่าวสารข้อมูล ให้ทันต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่

4.2 เพิ่มประสิทธิภาพการประสานแผนงาน/โครงการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพร่วมกับส่วนราชการต่าง ๆ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน ธุรกิจเอกชน องค์กรชุมชน ในการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนพัฒนาอาชีพ การจัดความยากจน และการติดตามผล รวมทั้งจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนงาน/โครงการ

4.3 กระจายอำนาจการพิจารณาแผนงาน/โครงการ และงบประมาณให้หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนให้เป็นไปตามความเหมาะสมและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ชุมชน

4.4 สนับสนุนการกระจายบริการพื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาธุรกิจชุมชน

4.5 เพิ่มศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นให้มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบธุรกิจอย่างครบวงจร ตลอดจนสนับสนุนให้มีการศึกษาดูงานร่วมกับองค์กรพัฒนาภาคเอกชน และธุรกิจเอกชน

4.6 ประสานความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรต่างประเทศและองค์กรพัฒนาภาคเอกชนในการสนับสนุนธุรกิจชุมชน รวมทั้งกำหนดมาตรการจูงใจให้เกิดความเชื่อมโยงธุรกิจชุมชนกับธุรกิจภายนอกและการเป็นเจ้าของธุรกิจในชุมชนร่วมกัน

4.7 สนับสนุนการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการรับซ่อมรถตระหง่านทั่วประเทศ ขนาดใหญ่ ในภูมิภาคเดียวกัน จังหวัดใกล้เคียง หรือจังหวัดเดียวกัน กับธุรกิจชุมชน เพื่อเป็นการกระจายงานจากเมืองไปสู่ชุมชน

4.8 จัดทำระบบฐานข้อมูลการส่งเสริมอาชีพ โดยรวบรวมรายชื่อผู้ผลิต กลุ่มอาชีพที่ผลิต และผลิตภัณฑ์ที่จัดทำหรือรับจ้างผลิตในแต่ละจังหวัด เพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ผู้ผลิต/ผู้รับจ้างมีแหล่งจ้างงานที่กว้างขวางทำให้เกิดการแย่งชิงและได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมมากขึ้น

4.9 จัดให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินธุรกิจอย่างสม่ำเสมอ

กรรมการพัฒนาชุมชน

กรรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยจะเน้น “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ครบวงจรทั้งการผลิต การตลาดและเงินทุน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน มั่นคง บนพื้นฐานศักยภาพของตนและทรัพยากร ฉะนั้นการพัฒนาอาชีพและรายได้ในรูปกลุ่มอาชีพ การพัฒนาเงินทุนในรูปกลุ่mom ทรัพย์ เพื่อการผลิตและกิจกรรมเครือข่าย จะต้องเร่งดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง”

ตัวนสาระสำคัญเกี่ยวกับการเพิ่มพูนประสิทธิภาพ และพัฒนากลุ่มและกิจกรรมของกลุ่มในด้านต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็งมั่นคงยั่งยืน ได้แก่

1. เร่งเสริมสร้างความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพเพื่อบริโภคและจำหน่ายเพิ่มรายได้

2. ส่งเสริมทักษะในเชิงธุรกิจ โดยการระดมทุน การผลิต และการตลาด และแสวงหาความร่วมมือจากแหล่งอื่นทั้งภาครัฐ/เอกชน

3. สนับสนุนเงินทุนและโอกาสในการบริการจากแหล่งทุน เพื่อวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม

4. เน้นการใช้ประโยชน์เพื่อลดทุนในเชิงธุรกิจมากกว่าให้สินเชื่อ (ให้กู้) อย่างเดียว ในด้านแผนงาน/กิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจชนบทของกรมฯ จะประกอบด้วย

1. **การพัฒนาอาชีพ** มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอาชีพ รายได้ และการตลาดของ ชุมชนในชนบท ตามศักยภาพและพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาส และความมั่นคงในการ ประกอบอาชีพของประชาชนชาวชนบท ทั้งภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ (ในครอบ ครัว/แปรรูป และขนาดย่อม)

กิจกรรม 1. สนับสนุนและส่งเสริมกลุ่มอาชีพ

2. สนับสนุนการตลาดและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และผลิตผลของกลุ่ม อาชีพ

2. **การพัฒนาเงินทุนท้องถิ่น** วัตถุประสงค์เพื่อให้มีและใช้แหล่งเงินทุนในการ ประกอบอาชีพ และวางแผนจัดการเงินทุน จัดสวัสดิการของครอบครัว และบริหารจัดการในเชิง ธุรกิจของชุมชน

กิจกรรม 1. รณรงค์จัดตั้งกลุ่momทรัพย์ และให้กลุ่มเป็นแกนหลักด้านเงินทุน ของหมู่บ้าน

2. ขยายกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่momทรัพย์ ได้แก่ สุนีย์สาชิตการ ตลาด กุ้งนาง ธนาคารข้าว และธุรกิจอื่น ๆ

3. เพิ่มพูนประสิทธิภาพและขยายกิจกรรมของกลุ่มด้วยการสนับสนุน งบประมาณ

4. สนับสนุนและวางแผนหาโอกาสให้กลุ่momทรัพย์ได้รับประโยชน์ และบริการจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เพื่อพัฒนากลุ่มและขยายการ ดำเนินงาน

สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.)

งานส่งเสริมอาชีพและรายได้ มุ่งสนองนโยบายของกระทรวงมหาดไทยด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิต และขัดปัญหาความยากจนให้แก่ชาวชนบท ด้วยกิจกรรมส่งเสริมอาชีพทั้งด้านการ เกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน การดำเนินธุรกิจเบื้องต้น รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างอาชีพและรายได้เสริมให้ชาวชนบทมีรายได้อย่างมั่นคงตลอด ทั้งปี

งานส่งเสริมอาชีพและรายได้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาอาชีพและการสร้างอาชีพ เสริมเพื่อเพิ่มรายได้แก่ชาวชนบท โดยจะพิจารณาจากความต้องการของชาวชนบท และความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ในลักษณะให้ความสนับสนุนแก่กลุ่มอาชีพ และพัฒนาการบริหารกลุ่มอาชีพ รวมทั้งการส่งเสริมชาวชนบทให้รู้จักการดำเนินธุรกิจ ในลักษณะการจัดตั้งร้านค้าชนบท

งานส่งเสริมอาชีพและรายได้ รพช. เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากงานก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของ รพช. เช่น ในพื้นที่ที่ได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำ การก่อสร้างถนน ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้ชาวชนบทมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รพช. อย่างมีประสิทธิภาพ

การให้ความสนับสนุนตามโครงการส่งเสริมอาชีพ มีวัตถุประสงค์ที่จะสนับสนุนให้แก่ชาวชนบทมีศักยภาพสามารถที่จะพัฒนาอาชีพและประกอบอาชีวศิริตามที่ตนเองต้องการได้อย่างแท้จริง ดังนี้

1. ให้ความรู้ทางด้านวิชาการในสาขาวิชกรรมอาชีพ ที่ชาวชนบทต้องการ โดยสำนักงาน รพช. ประสานงานกับหน่วยงานทางด้านวิชาการ ทั้งภาคราชการและเอกชน จัดการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้

2. ให้ความสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบอาชีพในระยะเริ่มแรกให้แก่กลุ่มอาชีพ โดยกลุ่มจะต้องจัดระบบบริหารวัสดุ อุปกรณ์ให้เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

3. ให้ความสนับสนุนด้านการประสานงานกับภาคเอกชน เพื่อให้ความสนับสนุนด้านการตลาดผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิต รวมทั้งสนับสนุนให้ชาวชนบทรวมกลุ่มกันดำเนินธุรกิจในลักษณะการจัดตั้งร้านค้าชนบท เพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิต และสิ่งของอุปโภคบริโภคในครัวเรือน รวมทั้งเป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตของชาวชนบทเพื่อนำออกสู่ตลาด

สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทให้ความสนับสนุนโครงการส่งเสริมอาชีพอย่างต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลา 3 ปี

ปีแรก ให้ความสนับสนุนการฝึกอบรมทางด้านวิชาการ โดยการประสานงานกับหน่วยงานทางด้านวิชาการ และให้ความสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบอาชีพให้แก่กลุ่มอาชีพ

ปีที่สอง ให้ความสนับสนุนการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพตามความจำเป็น และติดตามให้ความสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปีที่สาม ติดตามการพัฒนากรุ่นอาชีพให้มีขีดความสามารถที่จะสนับสนุนการประกอบอาชีพของสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

จากสถานการณ์ปัญหาด้านสังคมและแรงงานที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งในด้านฝีมือแรงงานและปัญหาด้านการมีงานทำ รัฐบาลจึงได้บรรจุแนวทาง มาตรการ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเสริมธุรกิจชุมชน ใน 2 ด้าน คือ

1. การพัฒนาสติปัญญา ทักษะ และฝีมือแรงงาน โดยการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของ กำลังแรงงานให้สามารถเข้าสู่กระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากจะมีมาตรการในการส่งเสริม พัฒนา ฝีมือแรงงานในระดับบุคคลแล้ว ยังมีมาตรการในการส่งเสริมให้มีการ ฝึกอบรมทักษะในด้านการบริหารจัดการ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ผู้ประกอบการ กลุ่มผู้นำทางธุรกิจในชุมชน กลุ่มสหกรณ์ ตลอดทั้งการเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพอิสระ และการรับเหมาช่วงแก่แรงงานที่ไม่สามารถกลับเข้าสู่ระบบการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและ บริการได้

2. การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ ดังนี้

- ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมให้แก่กำลังคนที่คงอยู่ในภาคเกษตรกรรม แต่ สามารถประกอบอาชีพอื่น ๆ ในครัวเรือนเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น การรับเหมาช่วงงานจากโรงงานอุตสาหกรรมมาทำในครัวเรือน หรือชุมชน

- ส่งเสริมให้มีการกระจายข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานอย่างทั่วถึงในภูมิภาค และห้องคืน เพื่อเกื้อหนุนการกระจายงานจากโรงงานไปสู่ชุมชน

ส่วนแนวทางหลักของแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2540-2544) ในส่วนที่เกี่ยวข้อง จะปรากฏอยู่ในแนวทางหลัก 3 แนวทาง ได้แก่

1. ด้านการเพิ่มและขยายโอกาสการมีงานทำ โดยปรับปรุงการจัดประเภทมาตรฐาน อาชีพและอุตสาหกรรมให้ทันสมัย การบริหารการพัฒนาระบบแนะแนวอาชีพ และจัดตั้งศูนย์ ประสานการรับงานไปทำที่บ้าน และการประกอบอาชีพอิสระเพื่อทำหน้าที่รับเหมางานจากภาคอุตสาหกรรมหรือนายจ้างไปเจกจ่ายให้กับประชาชนในห้องคืน

2. ด้านการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของ ชุมชน สนับสนุนการรวมกลุ่ม การจัดตั้งองค์กร การสร้างเครือข่ายการประสานงานในระดับ หมู่บ้าน โดยการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาระบบข้อมูลของคน ชุมชน และสังคม

3. ด้านการเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงาน โดยการสนับสนุนให้มีสถาบันพัฒนาการ แรงงานและการจัดการ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความรู้และพัฒนาเกี่ยวกับกระบวนการ

การทำงานและจัดการแก่ผู้ใช้แรงงาน ผู้ประกอบการและผู้ประกอบอาชีพอิสระ ทั้งในและนอกภาค อุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการจัดการ และเพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งใน สถานประกอบการ

ในด้านนโยบายหลักของกระทรวงในปี 2540 มี 4 ประการ ดังนี้

1. วางแผนฐานกระ trưởngแรงงานและสวัสดิการสังคมให้เป็นของประชาชน เพื่อ ประชาชน ด้วยการปรับปรุงโครงสร้าง กำหนดบทบาท ภารกิจ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรให้มี ทักษะคุณภาพในการรับใช้ประชาชนและสร้างการมีส่วนร่วมขององค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. เร่งรัดการปฏิบัติทั้งปวงเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ และการเพิ่มพูนรายได้ของ ประชาชน ทั้งงานในประเทศและงานต่างประเทศ ด้วยการจัดตั้งบริษัทมหาชน

3. มุ่งพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อยกระดับความรู้ความสามารถทั่วไปและความรู้ความ สามารถพิเศษเฉพาะทางให้รองรับการเปลี่ยนแปลงในด้านการผลิต ทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ

4. สร้างฐานสวัสดิการสังคมและความมั่นคงทางสังคมให้กับนายจ้าง ลูกจ้างและ ผู้ด้อยโอกาสในสังคม โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ

แผนปฏิบัติการประจำปี 2540 ได้กำหนดให้มีแผนหลักด้านต่าง ๆ สองคลื่นตามแผน พัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคมฯ ดังนี้

1. แผนการเพิ่มและขยายโอกาสการมีงานทำ
2. แผนการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาฝีมือแรงงาน
3. แผนการเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงาน
4. แผนการส่งเสริมสวัสดิการสังคม
5. แผนการพัฒนาโครงสร้างองค์กรและการบริหาร
6. แผนการพัฒนาระบบสารสนเทศแรงงานและสวัสดิการสังคม

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

นโยบายและแผนของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ตามแผนพัฒนาฝีมือแรงงาน ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2538-2539 และ 2540-2544) มีวัตถุประสงค์ 6 ประการ ดังนี้

1. เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจให้มีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง
2. เพื่อสนับสนุนการส่งออก และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยใน ตลาดโลก

3. เพื่อให้แรงงานมีคุณภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี
4. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของแรงงาน
5. เพื่อสนับสนุนการจ้างงานและการมีงานทำ
6. เพื่อให้แรงงานมีรายได้สูงขึ้น

กรณฯ ได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินธุรกิจชุมชน คือ กลุ่มแรงงานผู้ประกอบการขนาดย่อม ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก และเป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญในตลาดแรงงานแบบไม่เป็นระบบ ผู้ประกอบการขนาดย่อมส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปานกลาง มีความรู้ด้านการบริหาร การจัดการอย่างเป็นระบบไม่มากนัก แต่มีประสบการณ์สูงด้านการปฏิบัติ การพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่ผู้ประกอบการขนาดย่อม จะมุ่งเน้นการฝึกอบรมให้มีทักษะในการจัดการ และการบริหารที่เป็นระบบให้มากขึ้น มีความเข้าใจในระบบการบัญชี ภาษีอากร หลักการลงทุนและการตลาด เพื่อให้ผู้ประกอบการขนาดย่อมสามารถพัฒนาและขยายกิจการของตนออกไปได้

- ในด้านนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงาน จะประกอบไปด้วยนโยบาย 10 ประการ ดังนี้
1. นโยบายพัฒนาฝีมือแรงงานขั้นพื้นฐาน
 2. นโยบายพัฒนากำลังแรงงานกึ่งฝีมือ
 3. นโยบายเพิ่มศักยภาพกำลังแรงงานในตลาดแรงงาน
 4. นโยบายพัฒนาบุคลากรฝึกเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงาน
 5. นโยบายพัฒนาเทคโนโลยีการฝึกเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงาน
 6. นโยบายประสานการพัฒนาฝีมือแรงงาน
 7. นโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาฝีมือแรงงานของประชาชน องค์กร ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งสนับสนุนให้เอกชนร่วมลงทุนในการพัฒนาฝีมือแรงงาน
 8. นโยบายพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อให้ได้มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ
 9. นโยบายส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการพัฒนาฝีมือแรงงาน
 10. นโยบายพัฒนาระบบทุนการพัฒนาฝีมือแรงงาน
- ส่วนแผนงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน จะมีระบุอยู่ใน 2 แผนงาน คือ
1. แผนงานพัฒนาฝีมือแรงงาน เน้นเรื่องการฝึกอบรมเพื่อเตรียมคนเข้าทำงาน และยกระดับฝีมือให้แก่แรงงานที่อยู่ในตลาดแรงงาน รวมทั้งฝึกอบรมแรงงานในภาคเกษตรกรรม แผนงานนี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ๆ ได้แก่ การฝึกอบรมฝีมือแรงงานในสถาบัน/ศูนย์พัฒนาฝีมือ

แรงงานและสถานประกอบการ การฝึกอาชีพแรงงานในชนบท ส่งเสริมการฝึกตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการฝึกอาชีพ และการฝึกยกระดับฝีมือแรงงานในและนอกสถาบัน/ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน

2. **แผนงานพัฒนาการประกอบการ** มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการส่งเสริม แรงงานที่ผ่านการฝึกอบรมด้านอื่น ๆ มาแล้ว หรือมีประสบการณ์การทำงานมาในระดับหนึ่ง ให้ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพด้วยตนเองได้ กิจกรรมหลัก ๆ จะประกอบด้วย การฝึกอบรมผู้ประกอบการหรือแรงงานที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจของตนเอง จัดตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อให้ การกู้ยืมแก่ผู้ประกอบการที่ผ่านการฝึกอบรม

กรมประชาสงเคราะห์

จากแผนประชาสงเคราะห์แม่นบท ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดแนวโน้มนโยบาย ของกรมฯ ตามทิศทางของแผนพัฒนาประเทศไทย ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาแรงงาน ฉบับที่ 1 ของ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาทั้งการพัฒนาใน ระดับปัจจุบัน คือ การพัฒนาศักยภาพของผู้ด้อยโอกาสให้สามารถช่วยตนเอง ได้ตามขีดความสามารถสูงสุดที่มีอยู่ และการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งแก่ครอบครัวและชุมชน เพื่อเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาคนนั้นเอง โดยในส่วนของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชน ได้ประกาศอยู่ในส่วนของแนวทางการพัฒนากลุ่มคนยากจนในเมืองและชนบท โดยส่งเสริมการ จัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนและกองทุนในท้องถิ่นชนบทในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อระดมทุนใน ท้องถิ่นมาช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน รวมถึงการส่งเสริมให้คนในชุมชนชนบท โดยเฉพาะเกษตรรายย่อยสามารถประกอบกิจการอุตสาหกรรมครัวเรือนและอุตสาหกรรมชุมชน ขนาดเล็กและกลาง ได้

แนวทางดังกล่าว ได้ถูกนำมากำหนดอยู่ในกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่ม เป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ ชาวเขา และผู้มีรายได้น้อยและมีฐานะยากจนในนิคมสร้าง ton เอง

1. **ชาวเขา** มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาชาวเขาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดย
 - จัดบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการ อุปโภคบริโภคและการเกษตร เพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพและรายได้
 - พัฒนาและส่งเสริมอาชีพการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้

- ส่งเสริมและฝึกอบรมอาชีพนักภาคเกษตร โดยพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานในท้องถิ่น
 - สนับสนุนการรวมกลุ่ม การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้านและองค์กร เพื่อจัดการด้านการผลิตการตลาดสำหรับผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนสนับสนุนให้มีสินเชื่อเพื่อการผลิต

2. ผู้มีรายได้น้อยและมีฐานะยากจนในนิคมสร้างตนเอง

- ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อการสร้างงานอาชีพ การเพิ่มรายได้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกนิคม โดยส่งเสริมการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ งานหัตถกรรมหรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน และการส่งเสริมกิจกรรมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - สนับสนุนและส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชน เช่น การจัดตั้งองค์กรประชาชน การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน และการให้สินเชื่อเพื่อการผลิตและการตลาด

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

นโยบาย

ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเสริมสร้างความสามารถในการจัดหา และถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และการพัฒนาเทคโนโลยี ตลอดทั้งการพัฒนาがらังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาที่ขาดแคลน ให้มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ และจัดให้มีการพัฒนาบริการพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้อิ่อมความต่อการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีของประเทศ

เป้าหมาย

1. ให้มีการพัฒนาและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม
2. เพิ่มการผลิตがらังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีがらังคนสาขาต่างๆ
3. เพิ่มงบวิจัย และพัฒนาของประเทศ

นโยบายของกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชนคือ นโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มี 2 ประการ คือ

1. ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และมีการนำผลไปใช้ด้านสาธารณประโยชน์และเชิงพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทและลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดทำแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ การให้สิทธิพิเศษด้านภาษี ตลอดจนสิ่งจูงใจต่างๆ ที่จำเป็น
2. ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ และเทคโนโลยีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้ เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อปรับรูปผลผลิตการเกษตรให้เป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะเป็นการกระจายรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของชนบทโดยรวม

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
โครงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อชนบทและการพัฒนาที่ยั่งยืน

ปัญหาที่มาของนโยบาย

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้จัดทำแผนงานและโครงการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาที่มีความสำคัญ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และบริการทั้งของภาครัฐและเอกชน ในระยะแรกของการดำเนินงาน สวทช. มักเน้นในด้านการสนับสนุนการผลิตและการบริการของภาคเอกชน ต่อมา สวทช. เริ่มให้ความสำคัญกับภาคชนบท ซึ่งมีพื้นที่และประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย จึงได้จัดตั้งโครงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อชนบทและการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้น เมื่อ พ.ศ.2537 เพื่อเป็นกลไกในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ผู้ใช้ในระดับชาวบ้าน ทั้งที่เป็นบุคคลและเป็นกลุ่ม และเพื่อเป็นกลไกในการศึกษาความต้องการในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท และการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เป็นภาพรวมที่สมบูรณ์

วัตถุประสงค์ของโครงการ

พัฒนาและใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม และวิทยาการการจัดการสมัยใหม่ผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีมาแต่เดิม โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น เพื่อ

1. การทำมาหากินและการอยู่ดีกินดีของประชาชนโดยทั่วไป
2. อุตสาหกรรมในชนบทระดับเล็กและกลาง
3. เกษตรกรรมในระดับเล็กและกลาง
4. สาธารณสุขของชุมชน
5. พลังงานชนบทและพลังงานที่หมุนเวียน ได้
6. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำชุมชน

แนวทางการดำเนินงาน

1. สนับสนุนและดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชาวบ้าน ทั้งในระดับชุมชนและระดับบุคคล โดยฝ่ายทั้งองค์กรของรัฐและไม่ใช่รัฐ
2. สนับสนุนและดำเนินการวิจัยและพัฒนาโดยผู้สมพسانระหว่างวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิชาการ การจัดการและภูมิปัญญาชาวบ้าน

หัวข้อของการพัฒนา

1. การทำมาหากินและการอยู่ดิบดีของประชาชน โดยทั่วไป
 - ก. การออกแบบและการทดสอบผ้าพื้นเมือง การฟอกย้อม
 - ข. การพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตร การสร้างซ่อมเครื่องยนต์
 - ค. การพัฒนาวัสดุก่อสร้างที่เหมาะสม
 - ง. การพัฒนาโปรแกรมและเนื้อหาการฝึกอบรมในระดับท้องถิ่น
2. อุตสาหกรรมในชนบทระดับเล็กและกลาง
 - ก. การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากเกษตรกรรม
 - ข. การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้มือรวมกับเทคโนโลยี เช่น อัญมณี
3. เกษตรกรรมในระดับเล็กและกลาง
 - ก. การปรับปรุงพันธุ์พืชอาหาร เช่น กลิวยหอม ข้าวโพด ถั่ว ข้าว
 - ข. การปรับปรุงพันธุ์ใหม่ พันธุ์ฝ้าย
 - ค. การใช้พืชพื้นบ้านให้หลากหลายยิ่งขึ้น
 - ง. การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช เพื่อปรับปรุงและขยายพันธุ์
 - จ. การทำและใช้ปุ๋ยหมัก ยาปราบศัตรูพืชจากสารธรรมชาติ
 - ฉ. การปรับปรุงและขยายพันธุ์สัตว์
4. สาธารณสุขชุมชน
 - ก. การป้องกันและปราบปรามโรคติดต่อ
 - ข. โภชนาการชุมชน
 - ค. อนามัยชุมชน
5. พลังงานชนบทและพลังงานที่หมุนเวียน ได้
 - ก. การใช้พลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลม

- ข. การใช้พลังงานจากแหล่งน้ำขนาดเล็ก
 - ค. การประยุกต์พลังงาน
 - ง. การใช้พลังงานจากวัสดุเศษเหลือทางการเกษตร
 - จ. การใช้พลังงานจากมูลสัตว์
6. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำชุมชน
- ก. การควบคุมมลพิษชุมชน
 - ข. การนำบัคน้ำเลี้ยงจากน้ำหรือฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดเล็กและกลาง
 - ค. การประยุกต์และหมุนเวียน
 - ง. การอนุรักษ์พืชและสัตว์
 - จ. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งแหล่งน้ำ

กระทรวงศึกษาธิการ
แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)

ด้านการศึกษา

นโยบาย การผลิตและพัฒนากำลังคน

ร่างรัฐผลิตและพัฒนากำลังคนให้สามารถประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอีกหนึ่งวิถีทางต่อความต้องการและการพัฒนาของชุมชน สังคม และประเทศไทย
เป้าหมาย

- มีการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลาง และระดับสูงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การประกอบอาชีพอิสระ และตลาดแรงงานทั้งของรัฐ เอกชน ให้มีเพียงพอ กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การผลิตในอุตสาหกรรมและบริการสมัยใหม่

มาตรการ

- สนับสนุนให้สถานศึกษาภาคเอกชน และสถานประกอบการร่วมกันจัดการศึกษา และฝึกอบรมแก่แรงงานทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจบริการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานทั้งในสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ

นโยบาย การปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

ปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับทุกประเภท โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

เป้าหมาย

- มีการใช้หลักสูตรท่องถิ่น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท่องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต การประกอบอาชีพที่กำหนดโดยสถานศึกษาและชุมชน อย่างจริงจังและกว้างขวาง

มาตรการ

- ให้สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทจัดการเรียนการสอนวิชาชีพเพื่อให้ผู้เรียน สามารถทำงานเป็น มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการจัดการ มีความสามารถในการทำงานเป็นหมู่คณะ

กรมการศึกษาก่อโรงเรียน

นโยบายการศึกษาก่อโรงเรียน

- ขยายบริการการศึกษาก่อโรงเรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยจัดการศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ และการศึกษาตามอัชญาศัย ให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เสริมการศึกษาในระบบโรงเรียนและประชาชนทั่วไปเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและเสนอภาคเท่าเทียมกัน

มาตรการ การศึกษาอาชีพและอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

- จัดการศึกษาอาชีพในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน และตลาดแรงงาน

แนวทางการดำเนินงาน

1. สำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและความต้องการการศึกษาสายอาชีพของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งแนวโน้มสภาวะที่เกี่ยวข้องกับตลาดแรงงาน เพื่อนำมาวางแผนจัดการศึกษาและพัฒนาอาชีพ

2. วางแผนและดำเนินการร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพในสาขาและมาตรฐานฝีมือที่ตลาดแรงงานมีความต้องการ

3. ปรับปรุงรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในรูปแบบที่หลากหลาย

นโยบาย การศึกษาอาชีพ

- จัดการศึกษาก่อโรงเรียนสายอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนตามแนวชายแดนพื้นที่ตามโครงการพระราชดำริ และหนึ่งบ้านพัฒนาเร่งด่วนของแต่ละจังหวัดซึ่งเป็นชาวไทยมุสลิม เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน กลุ่มสตรี เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย โดยเน้นทักษะในเรื่องการจัดการ การตลาด คุณธรรม จริยธรรม

จุดเน้น

- จัดสอนวิชาชีพระยะสั้นแก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อขายแรงงานในตลาดแรงงานประเทศเพื่อนบ้าน โดยเน้นทักษะฝีมือแรงงานและความต้องการขาดตลาดแรงงาน และเพื่อให้เห็นช่องทางในการเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม และให้เป็นสินค้าออกของหมู่บ้าน โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นผลิตออกมาใช้และจำหน่าย

มาตรการ

1. สำรวจอาชีพที่ต้องการของตลาดแรงงานและแนวโน้มอาชีพที่เป็นตามต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต
2. จัดหาวิทยากร โดยประสานกับหน่วยงานพัฒนาอาชีพอื่นในท้องถิ่นที่สามารถสอนรายวิชาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน
3. รวมกลุ่มผู้เรียนและเปิดสอนตามความสนใจและความต้องการของตลาดแรงงาน

นโยบาย กรณีศึกษาอาชีพ

- ส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาวิชาชีพและอาชีพอิสระ ร่วมกับหน่วยงานพัฒนาอื่น ๆ ให้กับกลุ่มเป้าหมาย เกษตรกร ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชายแดน ชาวชุมชนแออัด เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้ต้องขัง ทหารกองประจำการ และกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นทักษะในเรื่องการจัดการ การตลาด คุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถเรียนรู้และนำไปใช้ได้อย่างครบวงจร

กรมอาชีวศึกษา (แผนพัฒนาอาชีพศึกษาระยะที่ 8)

นโยบายที่ 1 ขยายโอกาสการศึกษาและฝึกวิชาชีพให้กับวางแผนและเสนอภาคมากขึ้น รวมทั้งให้สามารถสนับสนุนความต้องการกำลังคนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

มาตรการ

- ศึกษาทบทวนความต้องการกำลังคนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อปรับแผนการผลิตและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
- ให้ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และสตรีได้มีโอกาสศึกษาและศึกษาวิชาชีพมากขึ้น โดย

1. เพิ่มจำนวนการรับในสถานศึกษาที่มีอยู่
 2. จัดตั้งสถานศึกษาใหม่
 3. จัดหาทุนการศึกษาทั้งให้เปล่าและให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาและฝึกอาชีพ
- ให้การฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อยกระดับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการ รวมทั้งภาคเกษตรกรรม โดยเน้นวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร
 - มีการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการตลาดแรงงาน
 - ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มโอกาสการศึกษาและฝึกอาชีพให้กับประชาชน

นโยบายที่ 2 พัฒนาระบบการบริหารการจัดการ

มาตรการ

- ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้มีส่วนในการให้การศึกษาและการจัดการศึกษาและฝึกอาชีพ
- จัดทุนเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระและส่งเสริมการมีรายได้ระหว่างเรียน

กระทรวงสาธารณสุข

นโยบาย แผน และมาตรการ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินธุรกิจชุมชน ในแผนพัฒนาการสาธารณสุข ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 และ ฉบับที่ 8 มีได้มีการระบุนโยบาย แผนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชนชัดเจนนัก มีเพียงการอธิบายแนวทางการพัฒนาด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับชุมชน กล่าวคือ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาสาธารณสุข ที่มุ่งเน้นการพึ่งตนเองของประชาชุมชน ซึ่งเป็นหนึ่งในจำนวนสี่แนวทางการพัฒนา โดยอธิบายว่า

“การพัฒนาสาธารณสุขควรจะเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนและสังคมเข้ามีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการแก้ปัญหาสาธารณสุขไปพร้อม ๆ กันกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม บนรากฐานของสภากาแฟการพึ่งตนเองที่ประชาชนและชุมชนนั้น ๆ มีอยู่ การพึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่แล้ว เช่น การรักษาพื้นฐาน การใช้สมุนไพร ฯลฯ หรือการส่งเสริมให้ประชาชนและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภค การรักษาสภาพแวดล้อมและการดูแลสุขภาพของตนเอง ฯลฯ จะเป็นการประกันความต่อเนื่อง และความยั่งยืนของการพัฒนาสาธารณสุข โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของประชาชนและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มพูนทรัพยากรที่มีค่าในการพัฒนาสาธารณสุขให้เกิดขึ้นอย่างเป็นจริงอีกด้วย”

ในส่วนของนโยบายการพัฒนาสาธารณสุขก็เป็นการอธิบายภาพกว้าง เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวทางทั้ง 4 ประการ ดังเช่น สนับสนุนการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อการพัฒนาสาธารณสุข บนรากฐานของการพึ่งตนเองในระยะยาว ปรับปรุงบทบัญญัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ฯลฯ

ในส่วนกล่าวถึงในการพัฒนาสาธารณสุขในกลุ่มที่ 1 ได้ระบุอย่างชัดเจนถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดย

- ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนทั้งในชนบทและเขตเมือง มีส่วนร่วมในงานด้านส่งเสริมสุขภาพ ควบคุณป้องกันโรค พื้นฟูสภาพ และรักษาพยาบาลเบื้องต้น ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

- ส่งเสริมการเพิ่มบทบาทของประชาชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดปัญหา ความต้องการ วิธีการแก้ไขปัญหา การริเริ่มงานสาธารณสุขมูลฐานโดยชุมชน การบริหารทรัพยากรทั้งที่ระดับโลกโดยชุมชนเอง และที่ได้รับสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

- ส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีในการดำเนินงานสาธารณสุขของชุมชนที่ได้มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมระหว่างชุมชน โดยรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการ และทรัพยากรที่จำเป็น

- สนับสนุนและส่งเสริมการคุ้มครองสุขภาพ โดยทางเลือกในส่วนที่สามารถดำเนินการโดยประชาชน เช่น การแพทย์พื้นบ้าน การใช้สมุนไพร และอื่น ๆ ให้เป็นไปอย่างถูกต้อง และเป็นระบบ สามารถประสานกับทางเลือกของการคุ้มครองสุขภาพแผนปัจจุบันได้

- ส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านสาธารณสุขให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกันอย่างเหมาะสม

- สนับสนุนให้ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสาธารณสุข โดยเฉพาะในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและการแก้ไขพัฒนาสำคัญที่ต้องการแก้ไขโดยเร่งด่วน

ส่วนในกลุ่มที่ 7 การพัฒนาและส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางด้านสาธารณสุข มีกล่าวว่าที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐาน อันได้แก่ การแพทย์และเภสัชกรรมไทย สมุนไพร และเทคโนโลยีพื้นฐานอื่น ๆ ให้พร้อมอย่างมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาสมุนไพร เป็นยาแผนปัจจุบันและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากสมุนไพรเพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัย และกลุ่มที่ 8 การปรับปรุงบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ให้อิสระต่อการพัฒนาสาธารณสุข มีการระบุถึงกล่าวว่าในการพิจารณาและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการใช้สมุนไพรเป็นยา การคุ้มครองผู้บริโภค การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย การระบาดของโรคสำคัญ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ส่วนแผนพัฒนาการสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรชุมชน คือ “องค์กรชุมชนสามารถคุ้มครองและรับผิดชอบสุขภาพอนามัยของคนในชุมชนอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ” นอกจากนี้ยังมียุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่

1. ปฏิรูประบบบริหารจัดการด้านสาธารณสุข โดยกระจายอำนาจในการบริหารจัดการและทรัพยากรสาธารณสุขสู่ส่วนภูมิภาค ท้องถิ่น ชุมชน และองค์กรเอกชน ปฏิรูประบบการเงินการคลังด้านสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม ลดขั้นตอนและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา รวมทั้งผลักดันกฎหมายและระเบียบวิธีการบริหารงาน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีเครือข่ายในการทำงานร่วมกันทุกระดับทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจ นักวิชาการ องค์กรประชาชน และสื่อมวลชน

2. เสริมสร้างและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอนามัยให้เหมาะสม โดยจัดสรรงบประมาณให้แก่ชุมชนเพื่อบริหารจัดการเอง ตลอดจนสนับสนุนเทคโนโลยีและวิชาการ การศึกษาวิจัย พัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ในการดำเนินการ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสุขภาพตนเอง ครอบครัว และชุมชน รวมถึงพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการคุ้มครองสุขภาพตนเอง โดยเชื่อมโยงกับระบบบริหาร และเป็นไปในลักษณะที่ชุมชนดำเนินการเอง โดยลดการจัดตั้งจากภาครัฐ

3. ศึกษาค้นคว้า วิจัย พัฒนา ผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพและเทคโนโลยี โดยปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการผลิตขั้นอุตสาหกรรมภายในและการส่งออก และส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้บริโภคและองค์กรผู้ประกอบธุรกิจ ในการตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมด้านสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

นโยบายการดำเนินงานด้านสาธารณสุขในด้านอาหารและยา และการคุ้มครองผู้บริโภค ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. ลดระบบการควบคุมในส่วนที่ไม่จำเป็น ได้แก่ การขออนุญาตต่าง ๆ แต่เข้มงวด กับการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารและยาให้เป็นไปตามมาตรฐาน

2. ให้หาแนวทางในการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการขออนุญาตลง และส่งเสริม ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

3. เร่งพัฒนาศักยภาพของผู้บริโภคให้เท่าทันผู้ผลิต และร่วมตรวจสอบมาตรฐานของ สินค้า โดยผ่านสื่อที่มีประสิทธิภาพ เช่น รายการทีวี และสื่อสารมวลชนอื่น ๆ

4. สร้างความโปร่งใส และความเป็นธรรมในการดำเนินงาน

5. พัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ในส่วนภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง ให้สามารถข่วงกำกับดูแลมาตรฐานอาหารและยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านการคุ้มครองผู้บริโภคจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้ลักษณะรูปแบบอาหารและสินค้าบริโภคต่าง ๆ รวมทั้งบริการทางแพทย์ มีรูปแบบจุใจเพิ่มขึ้น บางส่วนเป็นการโฆษณาเกินความจริง โดยเฉพาะเอกชนมีการขยายตัวมาก ค่าบริการสูงโดยไม่ อาจต่อรองราคาได้ คุณภาพสินค้าและการบริการยังไม่ได้มาตรฐาน ผู้บริโภคยังขาดข้อมูลประกอบ ในการตัดสินใจอย่างเพียงพอ

สถานการณ์ของโรคไม่ติดต่อมีการเปลี่ยนแปลงไปมาทั้งในด้านความรุนแรงและลักษณะของโรค รวมทั้งปัจจัยกระบวนการต่อการระบาดของโรค แต่ลักษณะการดำเนินงานในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะเดียวกันหมดทุกพื้นที่ ขาดการเน้นหนักและปรับกลวิธีอย่างเหมาะสม

ส่วนมาตรการในการดำเนินงานของสำนักงาน ได้แก่

1. มาตรการทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้

โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรมและประชุมสัมมนาให้ผู้ประกอบการมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ดีในการพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ และให้ประชาชนได้มีความรู้เกี่ยวกับการเลือกซื้อและบริโภคผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยผ่านทางสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกระดับ อาสาสมัครสาธารณสุข ตลอดจนกลุ่ม/ชุมชนคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในชุมชน/โรงเรียน

2. มาตรการทางเทคนิควิชาการ

โดยการพัฒนาความรู้ทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีในการผลิตให้ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพการบริโภคในประเทศไทย เพื่อนำความรู้นี้มากำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และส่งเสริมการผลิต พัฒนาระบบวิธีที่ดีในการผลิต มาตรการนี้จะทำโดยการศึกษาวิจัย และการสร้างเครื่องข่ายการถ่ายทอดข้อมูลทางวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนการรวมตัวกันเป็นชุมชน/สมาคมของผู้ประกอบการ เพื่อการร่วมมือกันพัฒนาเทคนิควิชาการและเป็นผู้แทนในการประสานงานกับภาครัฐ

3. มาตรการทางเศรษฐกิจ

โดยการส่งเสริมสนับสนุนการซื้อและการบริโภคผลิตภัณฑ์ ที่ได้คุณภาพจากผู้ผลิตที่มีวิธีการผลิตเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต ซึ่งจะเป็นมาตรการจูงใจทางเศรษฐกิจให้ผู้ประกอบการพัฒนาระบบวิธีการผลิตของตนเอง นอกจากนี้ยังได้ร่วมมือประสานงานกับองค์กรระหว่างประเทศในการกำหนดมาตรฐานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และเร่งรัดการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการส่งออก

4. มาตรการทางกฎหมาย

โดยการพิจารณาอนุญาต การผลิต/การนำเข้า/ส่งออก การจำหน่าย จ่ายเงิน การใช้รับจ้าง การขอใช้ชื่อ ตรา โลโก้ รายการ ข้อความ ที่เปลี่ยนตัวรับ รวมทั้งตรวจสอบคุณภาพสถานที่และกระบวนการผลิต ส่งตรวจผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีจำหน่ายในห้องทดลอง และดำเนินการตามกฎหมาย ลักษณะการดำเนินการจะเน้นการกำกับดูแลมากกว่าควบคุม โดยจะควบคุมใกล้ชิดเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ และอาจมีอันตราย เช่น ยา ยาเสพติด ให้ไทย วัตถุที่ออกฤทธิ์อันตราย วัตถุอันตราย เป็นต้น

กระทรวงอุตสาหกรรม

นโยบายอุตสาหกรรมของกระทรวงอุตสาหกรรม ในช่วงแผนฯ 8 มุ่งเน้นประสิทธิภาพ และคุณภาพการบริหารงานพัฒนา เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีขีดความสามารถสูงขึ้น และ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่ประชากรและชุมชนใน ชนบท เพื่อให้สามารถรองรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมจากภายนอก โดยนโยบายที่ เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชน จะอยู่ในส่วนของการมุ่งเน้นการ “เพิ่มโอกาสการมีรายได้เพิ่ม และมีงานทำเพื่อให้รายได้เพิ่มขึ้นอย่างถาวร อันได้แก่ กิจกรรมด้านการพัฒนา และส่ง เสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรมไทย จะเน้นการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เกิดการ เพิ่มรายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ตามโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท ของสำนักงาน ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม และโครงการสนับสนุนอุตสาหกรรมในชนบทของกรมส่งเสริมอุต สาหกรรม เป็นต้น” โดยมีแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายใน 2 เรื่องคือ

1. ด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรมไทย จะเน้นความ เข้มข้น และประสิทธิภาพของการดำเนินงานมากขึ้น โดยเปลี่ยนกลยุทธ์จากการพัฒนาแบบบูรณา มามุ่งเน้นการพัฒนาในหมู่บ้านที่มีศักยภาพหรือได้รับการส่งเสริมในขั้นต้นมาแล้ว เพื่อเพิ่มขีด ความสามารถให้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้รายได้สามารถประกอบอาชีพได้จริง และปรับ เปลี่ยนกลยุทธ์มาเป็น “การรวมกลุ่มแล้วพัฒนา” มุ่งให้รายได้รวมกลุ่มกัน บริหารตนเองและ พัฒนาอาชีพอย่างเป็นระบบมากขึ้น จากจุดนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมและกรมส่ง เสริมอุตสาหกรรม ได้ปรับแผนงานโครงการ ให้มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาในระดับสูงมากขึ้น โดย ได้เพิ่มโครงการด้านการฝึกอบรมการจัดการธุรกิจอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรมไทย ที่ มุ่งจะให้ความรู้เรื่องการจัดการที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมในครอบครัว ในด้านการเงิน การตลาด และการบริหารธุรกิจเบื้องต้น

2. ด้านการรณรงค์ภาคเอกชนเข้าร่วมการพัฒนาอาชีพของประชาชนในชนบทตาม โครงการอุตสาหกรรมเพื่อชนบท และโครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม อุตสาหกรรม ชนบท มีหลักการมุ่งเน้นที่จะรณรงค์ให้ธุรกิจเอกชนเข้ามามีบทบาทในการเกื้อหนุนการพัฒนา ระดับครัวเรือน ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม และการพึ่งพาตนเองได้อย่างถาวรของ ประชาชน โดยขอความร่วมมือโรงงานอุตสาหกรรมหรือธุรกิจอุตสาหกรรม นำงานจากโรงงานไป ใช้ชาวบ้านทำ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งโรงงานอุตสาหกรรม และชาวบ้านที่รับงานจากโรงงานไปทำด้วย

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

แนวโน้มการดำเนินงาน ปี 2540 ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมในชุมชน และอุตสาหกรรมในชนบท และอุตสาหกรรมภาครัฐและองค์กรเอกชน โดยมีนโยบายการดำเนินงาน ดังนี้

1. การเคลื่อนย้ายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบท ด้วยการกระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้อุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เคลื่อนย้ายไปสู่ชนบท ให้อุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคมีโอกาสเข้าถึงข้อมูล และรับความช่วยเหลือในการลงทุน เพื่อให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ไปสู่ชนบท โดยการดำเนินการ ดังนี้

- ศึกษาถึงทางการลงทุน กระตุ้น ชีวัน และให้คำปรึกษาแนะนำการลงทุนแก่ผู้ประกอบการ
- บริการข้อมูลอุตสาหกรรมเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุนแก่ผู้สนใจ
- ดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
- เร่งรัดการจัดตั้งและปรับปรุงศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม

2. การลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมและอุตสาหกรรมครัวเรือน ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม รวมทั้งอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัดกรรมที่อยู่ในชุมชนในเมืองสำคัญ ๆ เพื่อพัฒนาชนบทและยกฐานะความเป็นอยู่ของราษฎรให้สูงขึ้น โดยดำเนินการดังนี้

- กระจายและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม
- ดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำนักลงทุนใหม่และผู้ประกอบการที่มีโครงการขยายกิจการ เป็นลักษณะการอนุบาลโครงการลงทุนอุตสาหกรรม

- สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมสู่ชนบท ในลักษณะ 3 ประสา ระหว่างภาคราชการ ธุรกิจเอกชน และคนในท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน โดยให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของธุรกิจอุตสาหกรรม ดำเนินการผ่านกระบวนการเรียนรู้ ใช้ตลาดเป็นตัวนำ เอกงานไปทางคน และอาชีวศึกษาไปยังหมู่บ้าน

- ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เงินทุนสนับสนุนบริการ ปรึกษา แนะนำ เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในภูมิภาค
- ดำเนินการฝึกอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัดกรรมแก่ราษฎร

- ส่งเสริมให้รายภูรในหมู่บ้านอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีศักยภาพรวมกลุ่มกันผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม เพื่อจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นหรือตลาดในภูมิภาค หรือรวมกลุ่มกันเพื่อรับช่วงการผลิตสินค้าระหว่างหมู่บ้านต่อหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้าน และโรงงาน โดยให้ความช่วยเหลือในลักษณะการอนุบาลกลุ่มรายภูรที่มีความสามารถจำกัด ในด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการธุรกิจ ฯลฯ

- ส่งเสริมและให้บริการแก่รายภูรที่ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม เพื่อจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นและในภูมิภาค

- ให้รายภูรผู้ประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม ภูมิปัญญาทุนหมุนเวียนในการผลิตสินค้า และประสานให้รายภูรภูมิปัญญาจากแหล่งเงินทุนอื่น

3. การลงทุนในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนและให้ความช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อมให้เกิดการลงทุนเพิ่มขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งงานและแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศไทย ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมให้เกิดการรับช่วงการผลิตระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่กับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม และระหว่างโรงงานกับหมู่บ้าน เป็นการพัฒนาทางด้านตลาด และเกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกัน

ส่วนแนวทาง มาตรการ แผนงานที่เกี่ยวข้องด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนในท้องถิ่น มีดังนี้

1. ใช้ตลาดเป็นตัวนำ โดยชักจูงนักธุรกิจเอกชนลงทุนและขยายกิจการในชนบท ให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในธุรกิจชุมชนหรือหน่วยผลิตที่เกิดขึ้นในชุมชน

2. ให้องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ช่วยเหลือดูแลสร้างความมั่นคงของธุรกิจชุมชน ช่วยเหลือประสานงานระหว่างธุรกิจเอกชนกับกลุ่มชาวบ้านที่เป็นหน่วยผลิต

3. นำผลการพัฒนาอาชีพที่ดำเนินการโดยหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมาใช้ประโยชน์เป็นพื้นฐานการคัดเลือกกลุ่มชาวบ้านเพื่อสร้าง “หน่วยผลิต” ในท้องถิ่นร่วมกับธุรกิจเอกชน เป็นการใช้ทรัพยากรของแต่ละหน่วยงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสร้างความต่อเนื่องการพัฒนาชนบทให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

4. สนับสนุนด้านอาคารสถานที่ และเครื่องจักรอุปกรณ์ เป็นการอำนวยความสะดวก เป็นจุดทดลอง สร้างความมั่นใจให้แก่ธุรกิจเอกชนและชาวบ้านในท้องถิ่น ที่จะร่วมมือสร้าง “หน่วยผลิต” ของชุมชนในระยะเริ่มแรก เป็นลักษณะการอนุบาลธุรกิจอุตสาหกรรมตั้งขึ้นให้ได้และมีความเจริญเติบโต

5. เสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ในลักษณะ 3 ประสาณ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ธุรกิจเอกชน และรายภูร ในท้องถิ่น เพื่อนำอุตสาหกรรมสู่ชุมชน มีองค์กรพัฒนาเอกชนช่วยเสริมสร้างพัฒนาการลุ่มรายภูร และร่วมสร้างธุรกิจชุมชนให้มีความมั่นคงยั่งยืน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

เพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุนด้านเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมในชนบท ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่โครงการด้านเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรม เพื่อใช้เป็นเงินลงทุนหรือเงินทุนหมุนเวียนตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. เป็นโครงการที่อยู่ในข่ายได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากธนาคารแห่งประเทศไทยต้องมีลักษณะดังนี้

- ก. เป็นโครงการด้านเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในชนบท
- ข. เป็นโครงการที่สามารถก่อให้เกิดความรู้และประโยชน์ในด้านการผลิตและการตลาดแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ
- ค. เป็นโครงการที่ผู้เข้าร่วมโครงการมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นที่โครงการนั้นเกิดขึ้น
- ง. เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาชนบท

2. ธนาคารแห่งประเทศไทยจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่โครงการที่ธนาคารพาณิชย์เห็นว่าเข้าข่ายตามข้อ 1 ด้วยวิธีการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินจากธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากกิจการเกษตร และอุตสาหกรรมส่งออกโดยเจ้าของหรือผู้เข้าร่วมโครงการที่ธนาคารพาณิชย์รับรองว่าเป็นผู้ที่พึงมีพึงเชื่อถือได้หรือด้วยวิธีการให้กู้ยืมเงินแก่ธนาคารพาณิชย์ โดยมีตัวสัญญาใช้เงินที่ออกโดยผู้เข้าร่วมโครงการเป็นประกัน

3. ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่โครงการตามข้อ 1 คราวละไม่เกิน 5 ปี และเรียกเก็บดอกเบี้ยจากธนาคารพาณิชย์ในอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นสมควรแต่ไม่เกินร้อยละ 3 ต่อปี โดยธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์คิดดอกเบี้ยจากผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินในอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นสมควรแต่ไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปี

4. ธนาคารพาณิชย์ที่ประสงค์จะขอให้ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความช่วยเหลือแก่โครงการดังกล่าวต้องการศึกษารายละเอียดความเป็นไปได้ของโครงการ พร้อมทั้งให้ความเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าว โดยจัดส่งเอกสารที่จัดทำขึ้นตามแนวทางที่แนบให้ธนาคารแห่งประเทศไทย พิจารณา ก่อน

5. เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาเห็นสมควรให้ความช่วยเหลือแก่โครงการได้แล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยจะแจ้งจำนวนเงิน ระยะเวลา อัตราดอกเบี้ย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมของโครงการนั้นให้ธนาคารพาณิชย์ทราบ

ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ.2531

- เพื่อส่งเสริมการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อมในส่วนภูมิภาคให้เป็นไปโดยกว้างขวาง อันจะช่วยก่อให้เกิดการกระจายความเจริญและรายได้ไปสู่ประชาชนในระดับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อม ผ่านธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อม ดังนี้

1. ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้ประกอบกิจการที่ผลิตสินค้าเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีสินทรัพย์总资产ไม่เกิน 10 ล้านบาท และธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นสมควร

สำหรับกิจการที่มีโรงงานตั้งอยู่ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนครปฐม จะต้องเป็นกิจการที่ใช้แรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตด้วย

2. ธนาคารแห่งประเทศไทยจะรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินที่ออกโดยผู้ประกอบการตามระเบียบนี้จากธนาคารพาณิชย์หรือบริษัท โดยตัวสัญญาใช้เงินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

(1) เป็นตัวสัญญาใช้เงินตามแบบที่แนบ
(2) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อมอันสุจริต

(3) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ออกโดยผู้ประกอบกิจการที่ธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทระบุรองว่าเป็นผู้เงื่อนดือได้ และธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นสมควร ให้ความอนุเคราะห์

(4) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ออกเป็นเงินบาทแต่ละฉบับมีจำนวนเงินไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท

(5) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ถึงกำหนดใช้เงินไม่เกิน 120 วันนับแต่วันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยรับซื้อ

(6) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ออกภายใน 4 เดือนนับแต่วันที่ผู้ประกอบกิจการได้จ่ายเงินไปในการประกอบกิจการ

(7) จำนวนเงินตามตัวสัญญาใช้เงินต้องไม่เกินจำนวนเงินที่ธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุนให้กู้ยืมแก่ผู้ประกอบกิจการเพื่อการประกอบกิจการ ทั้งนี้ต้องไม่เกินจำนวนเงินที่ผู้ประกอบกิจการช่วยจริง

(8) เป็นตัวสัญญาที่ธนาคารพาณิชย์หรือบรรษัทรับซื้อ และชำระเงินแล้วตามจำนวนเงินในตัวสัญญาใช้เงิน

(9) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดในประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่องอัตราดอกเบี้ยและเบี้ยปรับในการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อม

(10) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารพาณิชย์หรือบรรษัทได้ลักษณะเฉพาะโอนให้ธนาคารแห่งประเทศไทย

3. ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดวงเงินที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้ประกอบกิจการแต่ละรายเป็นวงเงินหนึ่งไม่เกิน 2.5 ล้านบาท

4. ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้ประกอบกิจการตามระเบียบนี้เป็นระยะเวลาตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาเห็นสมควรแต่ไม่เกิน 5 ปี ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจพิจารณาขยายเวลาให้ความอนุเคราะห์เฉพาะรายที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่ามีความจำเป็น

ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ.2531

- เพื่อเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมในภูมิภาค และอุตสาหกรรมที่ใช้ต้นทุนภาคเกษตร หรือใช้ต้นทุนในประเทศไทยหรือใช้แรงงานเป็นปัจจัยหลักในการผลิต ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรมผ่านธนาคารพาณิชย์ หรือบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบอุตสาหกรรม โดยมีระเบียบดังนี้

1. ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะรับซื้อจากธนาคารพาณิชย์หรือบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยต้องเป็นไปตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

(1) เป็นตัวสัญญาใช้เงินตามแบบที่แนบ

(2) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อมอันสุจริต

(3) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ออกโดยผู้ประกอบกิจการที่ธนาคารพาณิชย์หรือบรรษัทรับรองว่าเป็นผู้พึงเชื่อถือได้ และธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นสมควรให้ความอนุเคราะห์

(4) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ออกเป็นเงินบาทแต่ละฉบับมีจำนวนเงินไม่ต่ำกว่า 30,000 บาท

(5) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ลีกกำหนดใช้เงินไม่เกิน 120 วันนับแต่วันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยรับซื้อ

(6) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ออกภายใต้ 2 เดือนนับแต่วันที่ผู้ประกอบกิจการได้จ่ายเงินไปในการประกอบกิจการ

(7) จำนวนเงินตามตัวสัญญาใช้เงินด้องไม่เกินจำนวนเงินที่ธนาคารพาณิชย์หรือบรรษัทเงินทุนให้กู้ยืมแก่ผู้ประกอบกิจการเพื่อการประกอบกิจการ ทั้งนี้ต้องไม่เกินจำนวนเงินที่ผู้ประกอบกิจการซ่อมแซม

(8) เป็นตัวสัญญาที่ธนาคารพาณิชย์หรือบรรษัทรับซื้อ และชำระเงินแล้วตามจำนวนเงินในตัวสัญญาใช้เงิน

(9) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดในประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่องอัตราดอกเบี้ยและเบี้ยปรับในการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อม

(10) เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารพาณิชย์หรือบรรษัทได้สลักหลังเลขพาร์โอนให้ธนาคารแห่งประเทศไทย

2. ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความอนุเคราะห์แก่กิจการอุตสาหกรรมดังต่อไปนี้

(1) อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดินอันเป็นผลผลิตการเกษตรที่กำเนิดภายในประเทศไทยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของมูลค่าวัตถุดินที่ใช้ทั้งสิ้น

(2) อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดินกำเนิดในประเทศไทยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าวัตถุดินที่ใช้ทั้งสิ้น

(3) อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต

(4) อุตสาหกรรมที่ช่วยพัฒนาท้องถิ่น

(5) อุตสาหกรรมที่มีค่าวัตถุดินและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยรวมกันเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของต้นทุนรวมหรืออุตสาหกรรมที่รับจ้างทำการผลิตเพื่อส่งออกหรืออุตสาหกรรมประกอบชิ้นส่วนที่ใช้วัตถุดินกำเนิดในประเทศไทยในต่ำกว่าร้อยละ 60 ของมูลค่าวัตถุดินที่ใช้ทั้งสิ้น

ธนาคารแห่งประเทศไทยจะพิจารณากำหนดวงเงินหมุนเวียนที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรมตามความจำเป็นและขนาดของสินทรัพย์สาธารณะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นสมควรและจะแจ้งวงเงินให้ธนาคารพาณิชย์หรือบรรษัททราบ

3. ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรมตามระเบียบนี้เป็นระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นสมควรแต่ไม่เกิน 5 ปี ทั้งนี้ธนาคารแห่ง

ประเทศไทยอาจพิจารณาระยะเวลาให้ความอนุเคราะห์อีกเฉพาะรายที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่ามีความจำเป็น

สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง การเคหะแห่งชาติ

สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง เป็นหน่วยงานพิเศษในสังกัดการเคหะแห่งชาติ เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาคนจนในเมือง ด้วยการให้การสนับสนุนด้านสินเชื่อ เพื่อการพัฒนาแก่ชาวชุมชน แอดอัคและผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง ให้มีความสามารถในการเพิ่มรายได้ มีความมั่นคงอาชีพ มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงถาวรและมีชีวิตความเป็นอยู่ร่วมทั้งสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยผ่านกระบวนการออมทรัพย์และสินเชื่อเพื่อการพัฒนาของชาวชุมชน

วัตถุประสงค์

เพื่อสนับสนุนชาวชุมชนแอดอัค และผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง ผ่านกระบวนการออมสินเชื่อ ให้มีความสามารถในการเพิ่มรายได้ มีความมั่นคงของรายได้ มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและมั่นคง มีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมที่ดี

ขอบเขตงาน

1. ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ สากรรณ์และเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์
2. ส่งเสริมการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ การบริหารทั่วไป การบริหารการเงิน และความสามารถในการพัฒนาร่วมกัน โดยใช้กลไกเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์
3. ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ รายได้ และธุรกิจชุมชน
4. ให้สินเชื่อเพื่อการพัฒนา เมื่อกลุ่มออมทรัพย์หรือสากรรณ์มีความจำเป็นต้องใช้และสามารถบริหารสินเชื่อได้
5. ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถวางแผนงานพัฒนาชุมชน ได้อย่างต่อเนื่อง

แนวทางการส่งเสริมธุรกิจชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

1. ธุรกิจชุมชนภาคที่เป็นทางการ หรือธุรกิจชุมชนในระบบ

เป็นธุรกิจชุมชนที่มีลักษณะบริหารการจัดการซัดเจนมีการลงทุนจนไปถึงระดับทุนจากผู้ที่สนใจ ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ และใช้องค์ความรู้ในการดำเนินธุรกิจนำมารัฐนา กิจการมีเครือข่ายธุรกิจในระดับเครือข่ายเล็กไปถึงเครือข่ายใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจที่เชื่อมโยงกับธุรกิจชุมชนในภาคที่ไม่เป็นทางการ เช่น ธุรกิจโรงงานแปรรูปกระดาษ เหล็ก แก้ว เชื่อมโยงกับธุรกิจรับซื้อของเก่าในภาคที่ไม่เป็นทางการ หรือธุรกิจการผลิต และการค้านำมันกับธุรกิจการค้านำมันในรูปกลุ่ม ไปจนถึงธุรกิจการค้า สินค้าอุปโภคบริโภคกับร้านค้าเล็ก ๆ ในชุมชน จนแม้กระทั่งธุรกิจการแปรรูปอาหาร ข้าว ไอศครีม ลูกชิ้น ขนมหวาน ไปสู่แฟรนไชส์รถเร่ ในภาคที่ไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ในรูปแบบธุรกิจบริการขนาดเล็ก เช่นเดียวกัน ตั้งแต่ธุรกิจผลิตရถยนต์จนถึงธุรกิจบริการรถเข้าสู่คุณขับรถแท็กซี่ และมอเตอร์ไซค์รับจ้างหรือแม้กระทั่งธุรกิจของรัฐสอง เช่น ตลาดกินแบ่งกับบ้านปีบ้านถึงถนน และคนพิการเดินขายล็อตเตอร์รี่

(1) การส่งเสริมการลงทุน แยกออกเป็น

- มาตรการทางการเงิน

โดยทั่วไป ธุรกิจชุมชนในภาคทางการนี้ได้รับการสนับสนุนและการส่งเสริมจากแหล่งเงินทุนในระบบอยู่แล้วทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและการส่งเสริมจากภาคเอกชน แต่ควรมีการกระจายการส่งเสริมการลงทุนสู่ผู้ประกอบการรายย่อยเพิ่มขึ้น โดยศึกษาความต้องการบริโภค และการผลิตให้สมดุลย์ และมีทิศทางการดำเนินธุรกิจอย่างชัดเจน โดยสนับสนุนใช้มาตรการทางการเงินส่งเสริมผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจชุมชนภาคทางการที่เชื่อมโยง เอื้อประโยชน์ถึงธุรกิจชุมชนในภาคที่ไม่เป็นทางการ เช่น อัตราดอกเบี้ยพิเศษ การขยายเวลาสินเชื่อ จัดการปลดการชำระในช่วงเวลาเริ่มต้นธุรกิจในระยะแรก

- มาตรการทางการคลัง

รัฐออกกฎหมายที่ว่าด้วยการลดหย่อนภาษีอากรพิเศษสนับสนุนให้กับธุรกิจภาคทางการที่ดำเนินธุรกิจส่งผลถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงาน แรงงานไร้ฝืน แรงงานที่มีความรู้น้อยจำนวนมาก เช่น ธุรกิจทำความสะอาด ธุรกิจแรงงานก่อสร้าง ธุรกิจขนส่ง ฯลฯ

(2) การส่งเสริมการให้ความรู้ด้านพัฒนาการบริหารการจัดการ

จัดให้มีระบบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้การดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ และเข้มแข็งแก่ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน โดยใช้กลไกของภาคเอกชนเข้ามามี

ส่วนร่วมกับภาครัฐ โดยจัดทำหลักสูตรการพัฒนาการบริหารธุรกิจชุมชนทั้งในภาคทางการและภาคไม่เป็นทางการ และพัฒนาระบบการฝึกอบรม และหลักสูตรให้เหมาะสมกับทุกระดับความรู้

(3) สนับสนุนการสร้างและพัฒนาบุคลากร

บุคลากร เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับดำเนินธุรกิจชุมชน การพัฒนาขีดความสามารถ ความชำนาญ คุณธรรมของบุคลากรรวมไปจนถึงการพัฒนาสู่นักคิด นักจัด การจะส่งผลถึงกิจการนั้น ๆ ให้เกิดความก้าวหน้าหรือลดด้อยได้อย่างเห็นได้ชัด การดำเนินธุรกิจชุมชนทั้งภาคทางการและไม่เป็นทางการจึงควรจัดลำดับความต้องการของการพัฒนาศักยภาพคนไว้ในลำดับต้น

(4) พัฒนาการดำเนินธุรกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยเน้นความเป็นพหุภาคี

การส่งเสริมธุรกิจชุมชนในภาคทางการในปัจจุบันนี้ ยังเป็นการพัฒนาการดำเนินธุรกิจโดยใช้ความสามารถส่วนบุคคลเป็นส่วนมาก หรือมีความร่วมมือกันอยู่ในวงแคบในรูปสมาคม ชมรมต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นส่วนเกื้อหนุนให้การดำเนินธุรกิจชุมชนภาคทางการมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และเกิดการประสานทรัพยากรจากส่วนต่าง ๆ

2. ธุรกิจชุมชนภาคที่ไม่เป็นทางการหรือธุรกิจชุมชนอกระบบ

ธุรกิจชุมชนภาคที่ไม่เป็นทางการหรือบางส่วนเรียกว่า ธุรกิจอกระบบเป็นการดำเนินธุรกิจชุมชนที่ส่งผลถึงวิถีชีวิตของผู้คนในเมือง รวมถึงการถ่วงดุลย์ทางเศรษฐกิจของประชาชัąนระดับกลาง และระดับล่างในเมือง ธุรกิจภาคที่ไม่เป็นทางการนี้ยังเป็นอาชีพที่รองรับแรงงานที่มีความรู้น้อยไปจนถึงไม่มีความรู้ และยังเป็นที่นิยมในหมู่คนยากจนที่มีเงินลงทุนน้อย หรือไม่มีเงินทุน เช่น ธุรกิจค้าขาย ตลาดนัด รับซื้อของเก่า ขับขี่สามล้อ แท็กซี่ 摩托อร์ไซค์รับจ้าง แม่บ้านทำความสะอาด รวมถึงการรับซื้อส่วนงานมาทำที่บ้าน เช่น เย็บชิ้นส่วนรองเท้าต่อ วงศ์ไฟกระพริบ เย็บเสื้อ โอล และงานหัตถกรรมในชุมชน

แนวทางการส่งเสริมธุรกิจชุมชนภาคไม่เป็นทางการ ประกอบด้วย

(1) ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งกลุ่ม

การใช้กระบวนการกรุ่นให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการที่มีอาชีพอย่างเดียวกัน ลักษณะการลงทุนในกิจการร่วมกันหรือเกิดกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นเพื่อร่วมลงทุนให้เกิดในกลุ่มอาชีพในการขยายโอกาสการลงทุนของกลุ่ม รวมถึงการติดต่อแหล่งทุนจากภายนอกเพื่อใช้ในการการพัฒนา และขยายกิจการของกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง เช่น หางრัมแท็กซี่ ศูนย์ส่งเสริมศิลปหัตถกรรมชุมชนกรุงเทพ สุนีย์สาธิร้านค้าชุมชน

(2) พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารและติดตามศึกษาข้อมูลรายละเอียดการดำเนินธุรกิจ

การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร และติดตามศึกษาข้อมูลอยู่เสมอจะช่วยให้การดำเนินธุรกิจดำเนินไปอย่างชัดเจน และแม่นยำและช่วยลดอัตราการเสี่ยงของการลงทุนในแต่ละกิจการให้เหลือน้อย และนำไปสู่เวทีประชุมหารือแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มในการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการก้าวไปข้างหน้า

(3) ส่งเสริมการประสานความร่วมมือในรูปแบบพหุภาคี

การพัฒนาธุรกิจภาคไม่เป็นทางการนี้ จำเป็นต้องประสานความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพื่อแก้ไขปัญหาข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ซึ่งการประสานงานนี้ควรประสานเป็นมาตรการจัดทำแผนระยะสั้น และแผนระยะยาวในการพัฒนาธุรกิจชุมชน ซึ่งทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้สนใจ และองค์กรชุมชนร่วมกันกำหนดมาตรการสำคัญในการพัฒนาความเข้มแข็งทางการดำเนินธุรกิจชุมชนภาคที่ไม่เป็นทางการ ทั้งนี้อาจจัดตั้งเป็นคณะกรรมการร่วมระหว่างหน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางและมาตรการการสนับสนุนธุรกิจของชุมชนให้เข้มแข็งมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

(4) การสนับสนุนการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายธุรกิจชุมชนนี้ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการสร้างพลัง และความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน อีกทั้งยังสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวองค์กรที่ดำเนินธุรกิจชุมชนรวมถึงการร่วมกันกำกับและคุ้มครองการเติบโตของธุรกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ รวมไปถึงการสร้างขบวนการของธุรกิจให้มีอำนาจในการต่อรอง และนำไปสู่กิจกรรมทางสังคมในด้านอื่น ๆ โดยเครือข่ายธุรกิจชุมชนที่เกิดขึ้น เช่น เครือข่ายข่าวสารชุมชน เครือข่ายร้านค้า เครือข่ายงานหัตถกรรม

(5) พัฒนาระบบให้ความรู้การศึกษาการบริหารการจัดการ การตลาดกับองค์กรชุมชน

การพัฒนาระบบการให้ความรู้เรื่องการบริหารการจัดการ และการตลาดกับองค์กรให้เหมาะสมสอดคล้องกับระดับความรู้ของผู้ประกอบการจะเป็นการช่วยให้การดำเนินธุรกิจชุมชนมีความชัดเจนและแม่นยำมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มในการทำชุดประสบการณ์ร่วมกับองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาธุรกิจต่อไป

(6) การสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาทักษะความรู้ทางด้านธุรกิจแก่ผู้นำชุมชน

การพัฒนาบุคลากรและการสร้างผู้นำที่มีบทบาทในการดำเนินธุรกิจชุมชนในปัจจุบันยังมีอยู่น้อย การส่งเสริมการสร้างผู้นำให้เกิดวิสัยทัศน์ทางธุรกิจโดยควบคุมไปกับการสร้างคุณธรรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะด้วยหัวใจของการดำเนินธุรกิจที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งก็คือ ผู้ประกอบการ ดังนั้นการสร้างผู้นำชุมชนที่มีคุณภาพ และพัฒนาความรู้ความสามารถทางธุรกิจของผู้นำชุมชนจะนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินธุรกิจชุมชนที่เข้มแข็ง และยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3

วงจรของนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน

คณะกรรมการศึกษาได้วิเคราะห์นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนของหน่วยราช การและรัฐวิสาหกิจต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากวงจรของนโยบายในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน
2. กระบวนการกำหนดนโยบาย
3. สาระสำคัญของนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน
4. ความสำคัญและความเกี่ยวข้องของนโยบายและมาตรการของหน่วยงานต่างๆต่อ ธุรกิจชุมชน
5. กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมธุรกิจชุมชน
6. ผลการดำเนินงาน
7. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน

แม้ว่าโดยภาพรวม ปัญหาและสาเหตุ (Policy Problem) ที่ก่อให้เกิดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนที่สำคัญคือ ปัญหาความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อย ในด้านการพัฒนาอาชีพ รายได้ การมีงานทำ เงินทุน สินเชื่อ เครื่องจักร อุปกรณ์และการเสริมความรู้ในเนื้อหาต่างๆ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลในทุกสมัย แต่การศึกษาพบว่า ปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดนโยบายเกี่ยวกับธุรกิจชุมชนของภาคเมืองและภาคชนบท มีความแตกต่างกัน

1. นโยบายส่งเสริมธุรกิจชุมชนในชนบท

- 1.1 สืบเนื่องมาจากการนโยบายส่งเสริมการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบท ที่กรรมการนโยบายและผู้บริหารระดับสูงในบางหน่วยงานพิจารณาเห็นว่า ประชาชนในชนบทมีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดี มีธุรกิจของตนเอง มีโอกาสเป็นผู้ประกอบการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ต้องมีการดำเนินงานโดยองค์กรชุมชนและการสร้างสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรชุมชน

1.2 สืบเนื่องมาจากการพัฒนาบทบาทของกองทุนเพื่อการพัฒนาชนบทที่จัดตั้งในปี 2528 ดำเนินการภายใต้สำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี 2536 แล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นโครงการสินเชื่อเพื่อการพัฒนาชนบท ซึ่งดำเนินงานโดยธนาคารออมสิน ในปี 2539

1.3 ในอดีต มีการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกรและภาคชนบทค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะให้แก่ภาคอุตสาหกรรม จึงสมควรที่จะสนับสนุนภาคเกษตรเพิ่มขึ้น

1.4 การส่งเสริมอาชีพและรายได้ที่หน่วยงานต่างๆ เคยดำเนินงานมาในอดีต ยังขาดความต่อเนื่อง ส่วนใหญ่จะเน้นการฝึกอบรมโดยไม่มีกิจกรรมอื่นๆ สนับสนุน จึงไม่มีกิจการสร้างอาชีพและรายได้จริง เห็นว่าควรจะมีกิจกรรมอื่นๆ สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

1.5 การดำเนินงานตามหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่ไม่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบการผลิตกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการตลาด จึงเกิดความคิดที่จะส่งเสริมอย่างครบวงจรและใช้การตลาดเป็นตัวนำ และมีการปรับโครงสร้างการผลิต

2. นโยบายส่งเสริมธุรกิจชุมชนในเมือง

2.1 ในระยะ 20 ปีเศษที่ผ่านมา มีหน่วยงานต่างๆ มีนโยบายและแผนงานพัฒนาชุมชนแอดด์ โดยการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพต่างๆ มีการฝึกอบรมและจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เช่น กรมประชาสงเคราะห์ การเกษตรแห่งชาติ กรมพัฒนาฯ มีแรงงาน กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษาอุตสาหกรรม เรียน กรุงเทพมหานคร เทศบาล ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชนได้บางส่วน การดำเนินงานยังมีข้อจำกัดในการสร้างความมั่นคงในการทำงานและการมีรายได้แก่ประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง

2.2 ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 คณะกรรมการนโยบายการเกษตร ที่ได้ทำการประเมินผลนโยบายเรื่องที่อยู่อาศัยของคนจนในเขตเมือง พบร่วมกับโอกาสในการมีที่อยู่อาศัยของคนจนมีมากขึ้น แต่ปัญหาด้านเศรษฐกิจของคนจนยังไม่ดีขึ้น การมีที่อยู่อาศัยการแก้ปัญหาวิกฤตทางภายในประเทศ การแก้ปัญหาที่สำคัญของคนจนในเขตเมือง คือแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ทำ

ให้คุณจนมีโอกาสเข้าถึงสินเชื่อ เข้าใจตลาด มีความสามารถในการจัดการ จึงควรส่งเสริมให้คุณจนมีบทบาททางเศรษฐกิจเทียบเคียงกับเศรษฐกิจสาขาอื่น

ด้วยเหตุผลกล่าวจึงเป็นที่มาของนโยบายในแผนฯ 7 โดยมีนโยบายสนับสนุนการประกอบอาชีพของคนจนในเขตเมือง ในสมัยนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี เสนอของบประมาณ 1,250 ล้านบาท ตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจของคนจนในเขตเมือง ดำเนินงานโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง การเคหะแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม ประเด็นร่วมเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดนโยบายส่งเสริมธุรกิจชุมชนของทั้งเมืองและชนบท ยังมีในเรื่องแนวคิดการส่งเสริมธุรกิจชุมชนในฐานะเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชนเพื่อมุ่งสู่การพึ่งตนเองและการพัฒนาแบบองค์รวม (สศช. กระทรวงการคลัง ธนาคารออมสิน สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม)

กระบวนการกำหนดนโยบาย

กระบวนการกำหนดนโยบาย มี 2 ลักษณะ คือ การกำหนดโดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบโดยตรง และ การกำหนดโดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานและบุคคลต่างๆ

1. การกำหนดนโยบายโดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบโดยตรง เป็นกระบวนการกำหนดนโยบายแบบดึงเดินที่เคยถือปฏิบัติมาเป็นเวลานาน หน่วยงานส่วนใหญ่จะมีกระบวนการกำหนดนโยบายแบบนี้ โดย

- 1.1 กำหนดกรอบนโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนของกระทรวง ตลอดจนพิจารณากรอบการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา
- 1.2 พิจารณาจากกรอบนโยบายที่ผู้บริหารเดินได้กำหนดไว้แล้ว
- 1.3 พิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านและตำบล เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนกลุ่มต่างๆ
- 1.4 พิจารณาจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

2. การกำหนดนโยบายโดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและบุคคลต่างๆ เป็นกระบวนการกำหนดนโยบายในมิติใหม่ที่ปราฏชัดเจนในระยะของการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติบันทึกที่ 8 โดยกลุ่มนักคิดที่มีความสนใจและพยายามผลักดันกระบวนการทรรศน์ใหม่ทางการพัฒนา จึงมีการกำหนดนโยบายแบบการมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งการประสานงานภายในหน่วยงาน มีการจัดการประชุมในภูมิภาคต่างๆเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สาระสำคัญของ นโยบายและการดำเนินการส่งเสริมธุรกิจชุมชน

การศึกษาเกี่ยวกับสาระสำคัญของนโยบายฯ นอกจากจะประเมินแล้ว สรุปความหมายและกลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับผลกระทบโดยนัยตามข้อกำหนดของหน่วยงานต่างๆแล้ว การนำเสนอในส่วนนี้ได้จำแนกนโยบายเป็นด้านต่างๆตามองค์ประกอบของการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมความสามารถของคน กลุ่มและองค์กร 2) ด้านแรงงาน 3) ด้านทุนและสินเชื่อ 4) ด้านวัตถุดิบ 5) ด้านการตลาด 6) ด้านเทคโนโลยี 7) ด้านกฎหมายและสิทธิประโยชน์

ความหมายของธุรกิจชุมชน

ความหมายของธุรกิจชุมชน ที่หน่วยงานต่างๆนำมาใช้ในการดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะในแผนพัฒนาฯฉบับที่ 8 นั้น มีทั้งระดับที่เหมือน คล้ายคลึง และมีความแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และลักษณะการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน เมื่อประเมินความหมายจากการสัมภาษณ์ผู้กำหนดนโยบายและผู้บริหารในหลายๆหน่วยงานแล้ว สามารถจำแนกความหมายของธุรกิจชุมชนได้ดังนี้

1. ความหมายของธุรกิจชุมชน ที่หน่วยงานนั้นๆไม่ได้มีการกำหนดนิยามไว้อย่างเฉพาะเจาะจง หรือไม่ได้ให้ความหมายในเชิงธุรกิจชุมชนไว้เป็นการเฉพาะ แต่มีความหมายที่ลักษณะงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชน หรือ มีพื้นฐานทางธุรกิจ ซึ่งอาจดำเนินงานกับรายบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร

ความหมายของธุรกิจชุมชนในที่นี้ จึงหมายถึงการสร้างงาน สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ การส่งเสริมให้กลุ่ม องค์กรประชาชน และเอกชนในชุมชนดำเนินกิจกรรมด้านอาชีพ ฝึกทักษะ ด้านอาชีพ และหมายรวมถึงการให้ความรู้ทางด้านการบริหารธุรกิจ การตลาด การผลิต ทุนและการจัดการขั้นต้น

“ กิจกรรมอันก่อให้เกิดอาชีพ การจ้างงาน นำไปสู่การก่อร่างสร้างตัวของคนยาก
จน อาจเป็นทั้งกิจกรรมรายบุคคล หรือ กลุ่มก็ได้ ”

“ การสร้างงานและรายได้ให้ชาวบ้านเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและการใช้ทรัพยากร
ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ”

“ การส่งเสริมให้ กลุ่ม องค์กรประชาชน หรือเอกชนในชุมชน ดำเนินกิจกรรม
ด้านอาชีพ ฝึกทักษะด้านอาชีพ และให้ความรู้ด้านการบริหารธุรกิจ การตลาด การผลิต
ทุน และการจัดการขั้นต้น ”

ตามความหมายนี้ ธุรกิจชุมชน ได้แก่การประกอบการธุรกิจขนาดย่อมและขนาด
เล็ก และหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งมีทั้งลักษณะที่ดำเนินงานเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล (พบใน
นโยบายของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงศึกษา^ธ
การ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น)

2. ความหมายของธุรกิจชุมชนที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมกันดำเนินงาน และมีขอบเขตของวัตถุประสงค์ที่กว้างกว่าการเพิ่มรายได้

“ ธุรกิจชุมชน คือธุรกิจที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ ทั้งในลักษณะการ
เป็นเจ้าของเองทั้งหมด หรือบางส่วนในฐานะผู้ร่วมทุน ผู้ถือหุ้น อันจะนำไปสู่การมีชีวิต
ความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน ”

“ ธุรกิจชุมชน คือ การดำเนินกิจกรรมซึ่งส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้
โดยพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชนในการบริหารและจัดการ มีลักษณะการพึ่ง
พาซึ่งกันและกันและมีผลในการป้องกันการบegginst ”

“ ธุรกิจชุมชน คือ การรวมตัวของคนในชุมชนเป็นกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์หรือ
ธุรกิจขนาดเล็กในชุมชน ดำเนินการทางธุรกิจที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ธุรกิจชุม
ชนจะประกอบการโดยกลุ่มหรือองค์กรชุมชนร่วมเป็นเจ้าของและร่วมดำเนินกิจการตลอด
จนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานนั้น ” (สำนักงานกองทุนพัฒนาชุมชน สำนัก
งานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

“ธุรกิจชุมชน คือ การส่งเสริม หรือ สร้างพื้นฐานและสมรรถนะขององค์กรชุมชน
เพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้ เพื่อนำไปสู่การเป็นธุรกิจชุมชน โดยการส่งเสริมกระบวนการ
การเรียนรู้เพื่อให้มีทักษะในเชิงธุรกิจ เช่น การระดมทุน การผลิต การตลาด การบริหาร

และการจัดการ รวมทั้งการแสวงหาความร่วมมือจากแหล่งอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนตาม
ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่” (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย)

ธุรกิจ หรือ อุตสาหกรรมชุมชน ในส่วนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม หมายถึง
“อุตสาหกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วม โดยที่ประชาชนในชุมชนนั้นเป็นเจ้าของ มีได้
มีสถานะเป็นเพียงผู้ใช้แรงงาน แต่จะมีสถานะเป็นผู้บริหาร ผู้ร่วมถือหุ้น ทั้งนี้ สถานที่ตั้ง¹
จะอยู่ในพื้นที่ของชุมชน หรือใกล้เคียงชุมชน การดำเนินงานจะต้องมีความยั่งยืน ก่อราก
ก่อ มีความต่อเนื่อง มีความเจริญเติบโต มีกิจกรรมสร้างรายได้ที่สอดคล้องกับวัฒน
ธรรมและประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ”

ความหมายของธุรกิจชุมชนในส่วนนี้ ดำเนินการโดยกลุ่มหรือองค์กรประชาชน มีการ
กำหนดวัตถุประสงค์ และกิจกรรมอย่างชัดเจน มีข้อกำหนดเกี่ยวกับทุน แรงงาน การผลิต การ
ตลาด และการแบ่งปันผลประโยชน์ รวมทั้งบางกลุ่มมีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆทั้ง
ภาครัฐและเอกชนด้วย

จากความหมายของธุรกิจชุมชนต่างๆข้างต้น สรุปได้ว่า

ธุรกิจชุมชน คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนเป็นเจ้าของกิจการและ/หรือ²
ช่วยกันดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเรียน
รู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้าและการบริการ ที่มุ่ง³
พัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวด
ล้อมของชุมชน อันจะนำไปสู่สวัสดิ์ความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้รับผลประโยชน์

กลุ่มเป้าหมายผู้รับผลประโยชน์ในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน มี 2 ประเภท คือ

1. กลุ่มเป้าหมายที่เป็นรายบุคคล ประกอบด้วยบุคคลประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 ผู้ประกอบการขนาดเล็ก

1.2 เกษตรกรในชนบท

1.3 ประชาชนที่ประกอบธุรกิจพื้นฐาน

1.4 ผู้มีรายได้น้อยทั้งในเมืองและชนบท

2. กลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่ม มีกลุ่ม 2 ประเภท คือกลุ่มนักศึกษาและนิติบุคคล ได้แก่

2.1 กลุ่มอาชีพต่างๆ

2.2 กลุ่มจำแนกตามเพศและวัย ได้แก่ กลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน

2.3 กลุ่มตามลักษณะกิจกรรม เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มพัฒนาคุณภาพผลผลิต ร้านค้าชุมชน ร้านค้าชนบท

2.4 กลุ่มเกษตรกร

2.5 สาขาวิชาต่างๆ

ส่วนกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานตามนโยบาย นั้น ปรากฏว่าหน่วยงานต่างๆพยายามจะดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆด้วย เช่น ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา เป็นต้น โดยเฉพาะในการดำเนินงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านการส่งเสริมความสามารถของบุคคล กลุ่ม และองค์กร

จากการรวบรวมและวิเคราะห์เอกสารของหน่วยงานต่างๆ ปรากฏว่ามีการนโยบายการเสริมความสามารถในรูปของกระบวนการให้การเรียนรู้หลายรูปแบบ เป็นต้นว่า การให้การศึกษา การฝึกอบรม การให้ข้อมูลข่าวสาร การใช้สื่อ การให้กระบวนการเรียนรู้ของหน่วยงานต่างๆ กำหนดดำเนินการแก่กลุ่มเป้าหมาย 2 ประเภท คือ รายบุคคล และกลุ่ม หรือ องค์กร

1. การส่งเสริมความสามารถแก่รายบุคคล นโยบายและมาตรการส่งเสริมความสามารถในการทำธุรกิจแก่รายบุคคล มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การให้การเรียนรู้เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะ มีการกำหนดลักษณะการของ การดำเนินงาน คือ

(1) การฝึกอบรมเพื่อเตรียมทำงานและยกระดับฝีมือให้แก่แรงงานที่อยู่ในตลาดแรงงาน รวมทั้งแรงงานในภาคเกษตรกรรม หรือ เน้นการพัฒนาฝีมือแรงงานในสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อก่อให้เกิดช่องทางเลือกในการประกอบอาชีพ (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมอาชีวศึกษา)

(2) การฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ด้านอาชีพและอาชีพเฉพาะทาง เช่น การฝึกอาชีพอุตสาหกรรมและหัตถกรรมในครัวเรือน (กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมการพัฒนาชุมชน สำนักส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี) ฝึกอบรมเกษตรกรด้านการเกษตร และการประกอบการกิจกรรมนอกภาคเกษตร (สปก. กรมส่งเสริมการเกษตร) รวมทั้ง การเสริมความรู้ความสามารถในการประกอบการเพื่อบริโภค และ จำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้

(3) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารและการจัดการ การตลาดและการบัญชี รวมทั้งธุรกิจพื้นฐาน (กรรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร) และการให้ความรู้การบริหารร้านค้าชุมชน (กรรมการค้าภายใน)
นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังได้วางกรอบนโยบายและมาตรการส่งเสริมความสามารถของบุคคลเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำธุรกิจชุมชน เช่น

- สนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือวิชาชีพ
- สนับสนุนการฝึกอบรมด้านความรู้ การบริหาร และการจัดการ การผลิต การพัฒนาคุณภาพของสินค้า และสินเชื่อแก่เกษตรกร

1.2 การให้การเรียนรู้เพื่อล่วงเสริมความสามารถของบุคคล โดยการใช้สื่อในการกระจายข้อมูลข่าวสาร และการศึกษาดูงาน มีนโยบายและมาตรการดังนี้

- (1) พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารด้านอาชีพ ด้านการตลาดแก่ประชาชน
- (2) ส่งเสริมให้มีห้องรายข่าวในชุมชนและจุดสารข่าว ให้ข้อมูล เรื่องตลาดแรงงานและลักษณะสินค้า ฯลฯ
- (3) ให้การเรียนรู้โดยการศึกษาดูงาน

2. การส่งเสริมความสามารถแก่กลุ่มและองค์กร นโยบายและมาตรการของหน่วยงานต่างในด้านนี้มีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ การส่งเสริมการทำงานในระบบกลุ่ม และ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในเนื้อหาต่างๆ ดังรายละเอียดดังนี้

2.1 ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพและดำเนินการเชิงธุรกิจ สร้างกระบวนการกรุ๊ป โดยการเรียนรู้เชิงสังคมระหว่างผู้ที่มีความสนใจหรือมีฐานอาชีพอายุ่งเดียวกัน

2.2 สนับสนุนการสร้างเครือข่ายกลุ่ม เพื่อสร้างพลัง ความเข้มแข็งแข็งและอำนาจ การต่อรองในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งเป็นการสร้างพลังร่วมเพื่อช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน อันจะนำไปสู่กระบวนการประกอบธุรกิจขององค์กรประชาชน

อนึ่ง นโยบายการสร้างเครือข่ายของหน่วยงานระดับปฏิบัติที่มีความชัดเจนพนในส่วนของ สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร

2.3 ส่งเสริมการเรียนรู้แก่กลุ่ม การศึกษาเอกสารของหน่วยงานต่างๆ ปรากฏว่า มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบ ลักษณะ วิธีการและเนื้อหาต่างๆ ซึ่งมีสาระ

สำคัญคล้ายคลึงกับการส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล แต่เมื่อหานิยามกับการ
ทำงานเป็นกลุ่ม การพัฒนาผู้นำ การบริหารจัดการกลุ่ม เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า นโยบายและมาตรการในการเสริมสร้างความสามารถแก่กลุ่ม คือการสร้าง พลังร่วมในการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายกลุ่ม และการให้การเรียนรู้ อย่างไรก็ตามนโยบาย ด้านอื่นๆที่จะ ได้อภิปรายผลต่อไปนี้จัดได้ว่าเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มด้วยเช่นกัน

นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านแรงงาน

การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านแรงงาน ปรากฏว่า มีการส่งเสริมด้านแรงงานแก่ระดับบุคคลและระดับกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. เพิ่มและขยายโอกาสการมีงานทำ ส่งเสริมกำลังแรงงานในภาคเกษตรให้มีทางเลือก ประกอบอาชีพเพื่อเสริมรายได้ให้มากขึ้น
2. ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่เมืองใหญ่ โดยการส่งเสริมการผลิตและการใช้แรงงานในรูปแบบของกลุ่มกิจกรรม เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์
3. พัฒนาสติปัญญา ทักษะและฝีมือแรงงาน โดยการพัฒนาและเพิ่มทักษะภาพของกำลังแรงงานให้สามารถเข้าสู่กระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพอิสระและการรับซ่อมเหมางานแก่แรงงานที่ไม่สามารถกลับเข้าสู่ระบบการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการได้
4. การพัฒนาแรงงานที่ผ่านการฝึกอบรมในวิชาชีพหรือมีประสบการณ์ทำงานมาแล้ว เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพและธุรกิจของตน รวมทั้งการส่งเสริมอาชีพนอกรากเกษตรกรรม โดยการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น
5. จัดตั้งตลาดแรงงาน คุ้มครองแรงงานและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรรวมทั้งสนับสนุนให้มีกฎหมายคุ้มครองแรงงาน
6. เพิ่มคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงานทั้งในและนอกภาคอุตสาหกรรม โดยพัฒนาความรู้และกระบวนการทำงานและการจัดการให้แก่ผู้ใช้แรงงาน ผู้ประกอบการและผู้ประกอบการอิสระ

นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านทุนและสินเชื่อ

1. หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายธุรกิจชุมชนในด้านทุน และสินเชื่อ

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 รัฐบาลไม่ได้มีนโยบาย และมาตรการระดับชาติที่ชัดเจน ในเรื่องการสนับสนุนธุรกิจชุมชนเท่าใดนัก เพียงแต่มีนโยบายส่งเสริมอาชีพและรายได้เป็นสำคัญ นโยบายและมาตรการหลัก ได้แก่ (ก) การสนับสนุนทุนให้กองทุนพัฒนาชนบท (กพช.) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) สำหรับปล่อยสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่องค์กรประชาชนที่เสนอโครงการมาที่ กพช. (ข) การริเริ่มจัดตั้งสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พชม.) ซึ่งเป็นผลการประมูลของคณะกรรมการการเคหะ ที่พบว่าแม้คนจนในเมืองจะได้รับการช่วยเหลือให้มีที่อยู่อาศัยแล้ว แต่ฐานะความเป็นอยู่และอาชีพของคนจนเหล่านี้ยังไม่ดีเท่าที่ควร และ (ค) นโยบายสินเชื่อชนบทของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งตั้งใจอนไว้ว่า แต่ละธนาคารพาณิชย์ที่เปิดสาขาใหม่ต้องให้สินเชื่อแก่ห้องถิน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของยอดเงินฝาก และในจำนวนนี้อย่างน้อย 1 ใน 3 ต้องเป็นสินเชื่อเพื่อการเกษตร และธนาคารทุกแห่ง เมื่อร่วมเงินฝากจากทุกสาขาในแต่ละภาคจะต้องปล่อยสินเชื่อชนบท ทั้งการเกษตรและอุตสาหกรรม ในภาคนี้ ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 มิฉะนั้นต้องนำเงินดังกล่าวไปฝากกับ ธกส. แทน รวมทั้งการสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์เปิดสาขาที่อำเภอรอบนอกด้วย รวมทั้งนโยบายสนับสนุนให้สถาบันการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่ในการพัฒนาโดยการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อม กิจการเกษตร และอุตสาหกรรม ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3.5 ต่อปี ซึ่งนโยบายทั้งสองของธนาคารแห่งประเทศไทยนี้ จะได้มีการปฏิบัติต่อในช่วงแผนพัฒนาฯฉบับที่ 8 ด้วย

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 รัฐบาลได้ประกาศให้มีนโยบายการเงินการคลังเพื่อสังคม เพื่อเสริมสร้างการกระจายรายได้ การกระจายสินเชื่อ และการบริการทางการเงิน การตลาด สู่ส่วนภูมิภาคและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้ คือ

(1) เพิ่มทุนให้ธกส. และสถาบันการเงินเพื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมให้กระจายบริการสินเชื่อแก่เกษตรกร ธุรกิจการเกษตร และอุตสาหกรรมขนาดย่อมในส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น

(2) สนับสนุนการจัดสรรสินเชื่อระยะปานกลางและระยะยาวแก่ภาคเกษตรกรรม และจัดสรรสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการรายย่อย และผู้ริเริ่มประกอบอาชีพส่วนตัวที่ยากจน ด้วยโอกาส ทั้งในเขตเมือง และชนบท

(3) การสร้างสิ่งจูงใจทางการเงิน และการคลังให้ธุรกิจเอกชนเข้ามาร่วมในการ

พัฒนาฝีมือแรงงาน การผลิต การจำหน่าย และการจัดการการตลาดแก่ชุมชนอย่างเป็นระบบและครบวงจร เพื่อให้ชุมชนได้เป็นเจ้าของกิจการในที่สุด

(4) สนับสนุนและกระตุ้นให้สถาบันการเงินเอกชนจัดระบบสินเชื่อเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัว และชุมชนในรูปแบบต่างๆ

(5) สนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน โดยขยายการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาชนบท และการจัดตั้งกองทุนในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายของกองทุนในระดับชุมชน เช่น กองทุนสวัสดิการในชุมชน กองทุนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุนด้านคืนคืนค่าวิจัยเพื่อพัฒนาอาชีพเสริม เป็นต้น

(6) กระจายบริการทางการเงินกลับเข้าสู่ภูมิภาค และห้องถิน โดยการปรับปรุงและขยายสินเชื่อของสถาบันทางการเงินของรัฐ และสถาบันทางการเงินที่สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ให้ครอบคลุมลูกค้าที่มีรายได้และ/หรือทุนน้อย ในเมืองและชนบท

(7) จัดระบบรับประกัน หรือกองทุนประกันความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในการรับซ่อม การผลิตของอุตสาหกรรมชนบท และอุตสาหกรรมชุมชน

นอกจากนี้ กระทรวงการคลัง ยังได้กำหนดมาตรการทางการเงินเพื่อสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนโดย...

(1) จัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน และสนับสนุนให่องค์กรชุมชนทั้งที่เป็นและไม่เป็นนิติบุคคลมีส่วนร่วมในการบริหารและเป็นเจ้าของ

(2) จัดตั้งธนาคารสหกรณ์แห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นธนาคารกลางของสหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์อื่นๆ

(3) การกระจายรายได้ ทรัพยากรทางการเงิน เพื่อสนับสนุนการทำงานขององค์กรชุมชน และเปิดโอกาสให้เข้าถือหุ้นองค์กรธุรกิจที่รัฐเป็นเจ้าของ รวมทั้งองค์กรธุรกิจของเอกชน

(4) การผ่อนปรนภาษีให้แก่องค์กรชุมชน

(5) มาตรการทางภาษีที่จูงใจให้เอกชนและประชาชนทั่วไปบริจาคเงินแก่องค์กรชุมชนที่ส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ในชุมชน

(6) มาตรการทางภาษีที่จูงใจให้องค์กรเอกชนมาร่วมดำเนินธุรกิจ หรือทำอุตสาหกรรมชุมชนร่วมกับองค์กรชุมชน (เช่น มีสิทธิหักค่าใช้จ่ายในการ

ฝึกอบรมแก่ชุมชน เช่นเดียวกับหักค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมพนักงานขององค์กร)
รวมทั้ง ให้ได้รับประโยชน์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน

2) หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านทุนและสินเชื่อ
หน่วยงานระดับปฐมติดการมีหลายหน่วยงาน ได้แก่ กรมกองต่างๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม และสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง
เป็นต้น แต่ละหน่วยงานมีลักษณะความช่วยเหลือแตกต่างกันไป

การสนับสนุนทุน/สินเชื่อเพื่อส่งเสริมธุรกิจชุมชนของหน่วยงานต่างๆ สามารถจำแนก
เป็น 6 รูปแบบ คือ

(1) การสนับสนุนธุรกิจชุมชนโดยใช้วิธีระดมทุนจากสมาชิก เช่น จัดตั้งกลุ่ม
อาชีพ กลุ่momทรัพย์ ร้านค้าชนบท ธนาคารข้าว เช่น กรมการพัฒนาชุมชน
กรมประชาสงเคราะห์สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท และ สำนักงานพัฒนาชุมชน
เมือง

(2) การสนับสนุนธุรกิจชุมชนโดยการสนับสนุนงบประมาณดำเนินโครงการ
ธุรกิจ ชุมชน เช่น ให้ทุนทำโรงเรือน ลานตากผิดผลทางการเกษตร เครื่อง
จักรกล วัสดุอุปกรณ์ฯลฯ เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการเกษตร
กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมส่งเสริมสหกรณ์
กรมการค้าภายใน และกรมอาชีวศึกษา

(3) การสนับสนุนธุรกิจชุมชนโดยการสนับสนุนงบประมาณ และ/หรือ เงินอุด
งบประมาณ ในรูปเงินกู้ดอกรบีต์ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมส
หกรณ์ สำนักงานปัจจุบันที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ธนาคารเพื่อการเกษตรและส
หกรณ์การเกษตร ธนาคารออมสิน กรมประชาสงเคราะห์ กรมอาชีวศึกษา (ทุน
กู้ยืมเพื่อการศึกษา และฝึกอาชีพ ประกันอาชีพ) สำนักงานพัฒนาชุมชน
เมือง

(4) การสนับสนุนธุรกิจชุมชนโดยให้งบประมาณจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน ทั้งใน
ระดับหน่วยงาน และระดับกลุ่ม เช่น กรมประชาสงเคราะห์ กรมส่งเสริมการ
เกษตร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (กองทุน
ให้ผู้ผ่านการอบรมกู้ยืม)

(5) การสนับสนุนธุรกิจชุมชนโดยการประสานงานกับแหล่งทุนอื่น ๆ เช่น
ธนาคารและภาคธุรกิจเอกชน เพื่อพัฒนากิจการธุรกิจของกลุ่ม เช่น กรมการพัฒนา

ชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

(6) การสนับสนุนธุรกิจชุมชนโดยการร่วมลงทุนกับกลุ่ม จากนั้นจึงสนับสนุนให้กลุ่มเป็นเจ้าของกิจการ โดยสมบูรณ์ เช่น องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย

นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านวัตถุดิน

ในการสนับสนุนด้านวัตถุดินของหน่วยงานต่างๆ สามารถจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1. ดำเนินการผลิตวัตถุดิน หรือปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพเหมาะสม กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์)
2. สนับสนุนปัจจัยการผลิตโดยไม่มีคิดมูลค่า และ/หรือจำหน่ายในราคาน้ำเสียที่เป็นธรรม มีทั้งการสนับสนุนผ่านกลุ่มและรายบุคคล (กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร)

นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านการตลาด

การสนับสนุนด้านการตลาดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชน จำแนกได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การสร้างตลาด

1.1 การส่งเสริมพัฒนาองค์กรชุมชนให้สามารถดำเนินกิจการเปิดช่องจำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภค และผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้ (ศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าชุมชน ร้านค้าชุมชน สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การตลาด) โดย กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชุมชน กรมการค้าภายใน กรมส่งเสริมสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

1.2 จัดงานจำหน่ายสินค้า และเปิดโอกาสให้ชุมชนนำสินค้ามาร่วมขาย โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ รวมทั้งจัดสร้างศูนย์แสดงสินค้า (กรมการค้าภายใน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์)

1.3 ดำเนินการรับซื้อผลผลิตจากกลุ่ม เพื่อทำการแปรรูป และจัดจำหน่าย (องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย)

2. การประสานการจัดการตลาด

2.1 การทำหน้าที่ช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อจัดการด้านการตลาดของห้องคิ่น และภูมิภาค (เช่น จัดตลาดกลาง ตลาดห้องคิ่น การจัดเวทีเจรจาธุรกิจระหว่างเกษตรกรกับพ่อค้า การจัดตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า) โดย กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมปศุสัตว์ และสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

2.2 การสนับสนุนให้ธุรกิจเอกชนเข้ามาร่วมทุนดำเนินการธุรกิจชุมชน โดย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

2.3 ส่งเสริมให้รายภูมิผลิตสินค้าเกษตร / รวมกลุ่มเพื่อรับช่วงผลิตสินค้าระหว่างหมู่บ้านและ/หรือ ระหว่างหมู่บ้านกับโรงงาน (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม)

3. การสร้างข้อมูลทางการตลาด

3.1 การสนับสนุนทางอ้อมโดยจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้ผลิตรายใหญ่/ผู้รับซึ่งเข้าไปทำธุรกิจกับชุมชนต่างๆ ได้โดยสะดวก (กระทรวงมหาดไทย) และ ทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตลาดและการส่งออกสินค้าเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร)

4. การควบคุมคุณภาพ ปริมาณและราคาสินค้า

4.1 สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่พัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การแปรรูปสินค้า การบรรจุภัณฑ์ และสร้างปัจจัยพื้นฐานทางการตลาดให้แก่เกษตรกร (กรมการค้าภายใน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม องค์การส่งเสริมกิจการโคนม แห่งประเทศไทย กรมปศุสัตว์ กรมประชาสงเคราะห์ กรมการพัฒนาชุมชน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร)

4.2 การกำหนดเขตการผลิตเพื่อการส่งออกและคุณภาพของการผลิต ให้เหมาะสมกับพื้นที่ และประเทศ (กรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้ง การควบคุมผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ขายอาหารสัตว์ เพื่อรักษาระดับราคา (กรมปศุสัตว์) กำหนดปริมาณ)

4.3 การจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อกำหนดมาตรฐานสินค้า และตรวจสอบคุณภาพสินค้า (กรมส่งเสริมการเกษตร)

4.4 การสนับสนุนเงินชดเชยเพื่อประกันรายได้สินค้า (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

4.5 สนับสนุนงบประมาณตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อการตลาด ทั้งไม่คิดดอกเบี้ย

และดอกเบี้ยตា (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

นโยบายและมาตรการด้านเทคโนโลยีในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน

การศึกษาเกี่ยวกับนโยบาย และมาตรการด้านเทคโนโลยีสำหรับธุรกิจชุมชน ปรากฏว่า นอกจากนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีนโยบายโดยตรงเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อธุรกิจชุมชน นโยบายด้านเทคโนโลยีในระดับชาติ กำหนดโดยคณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หน่วยงานระดับปฏิบัติ จะกำหนดนโยบายของแต่ละหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ

การศึกษาเอกสารด้านเทคโนโลยี ปรากฏว่าครอบคลุมความหมายของเทคโนโลยีในหลายลักษณะ ทั้งที่เป็นความรู้ วิทยาการ สารสนเทศ และประดิษฐกรรม

นโยบายด้านเทคโนโลยีที่เป็นความรู้ หรือวิทยาการ และกำหนดเป็นการเฉพาะสำหรับการพัฒนาอาชีพ และรายได้แก่กลุ่มหรือองค์กรประชาชน ในลักษณะต่างๆ ที่สอดคล้องกับความหมายของธุรกิจชุมชนในการศึกษาครั้งนี้ นั้น มีหน่วยงานต่างๆ หลายหน่วยงานมีนโยบาย มาตรการ แผนงาน ดังได้อภิปรายผล ในส่วนของนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมความสามารถของบุคคล กลุ่ม และองค์กร เพื่อพัฒนาความสามารถในการบริหาร จัดการ หรือพัฒนาฝีมือแรงงาน

อย่างไรก็ตาม นโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการผลิต การแปรรูป และนโยบายเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เป็นประดิษฐกรรม ที่นอกเหนือจากการให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ข้างต้น มีดังต่อไปนี้

1. นโยบายส่งเสริม และสนับสนุนการศึกษา วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยี

1.1 ส่งเสริมให้มีการวิจัยและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และมีการนำผลไปใช้ในด้านสาธารณประโยชน์ และเชิงพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนลงทุนเพื่อการวิจัย และพัฒนาเพิ่มขึ้น (กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม)

1.2 สนับสนุนและส่งเสริมให้ภาครัฐสามารถเข้าร่วมวิจัย และพัฒนากับภาคเอกชน ภายใต้หลักเกณฑ์ เงื่อนไขการแบ่งสิทธิประโยชน์ต่อการวิจัยและพัฒนาร่วมกันมีการวิจัยการแลกเปลี่ยนผลงานวิจัย และพัฒนาระหว่างหน่วยงานราชการ

กับสถาบันการศึกษา รวมทั้งการจัดตั้งองค์กรวิจัยและพัฒนาการเกษตรเพื่อเป็นศูนย์กลางของข้อมูลงานวิจัยและพัฒนา (กระทรวงเกษตร และสหกรณ์) ลักษณะการการดำเนินงานตามนโยบายการวิจัยและพัฒนานี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น สำนักส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อม กองเกษตรวิศวกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาวิทยา ศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ส่วนใหญ่จะดำเนินงานร่วมกับสถาบันการศึกษาที่มี ความเชี่ยวชาญในเทคโนโลยีนั้นๆ หรือให้แบบประเมินแก่สถาบันการศึกษาไปศึกษา วิจัย รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนทำการวิจัยและพัฒนา แต่มีบางโครงการที่หน่วยงาน ดำเนินการเอง

2. นโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการผลิต

2.1 มีการพัฒนาและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม

2.2 ให้คำปรึกษาและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีแก่ภาคเอกชน รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชนและกลุ่ม หรือองค์กรประชาชนที่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล โดยให้เงินประมาณสนับสนุน

2.3 เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดหา การนำเข้าและถ่ายทอดเทคโนโลยี ตลอดจนการปรับใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีแบบแผน โดยเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ไม่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษ

ประยุกต์พลังงาน สร้างเสถียรภาพให้กับประเทศและเพิ่มคุณภาพของประชาชน

2.4 ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้ได้มาตรฐานทางด้านสุขอนามัย ปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม โดยใช้สารเคมีให้ถูกต้องทั้งชนิด ปริมาณ และช่วงเวลา ตลอดจนลดการใช้สารเคมีและใช้เทคโนโลยีชีวภาพทดแทนสารเคมี

2.5 สนับสนุนให้เกษตรกรมีและใช้เทคโนโลยีในการผลิตอย่างถูกต้องตามหลักวิชา การ เพิ่มให้เกิดผลในการลดต้นทุนการผลิต

3. นโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการแปรรูป

3.1 ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ และเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้ เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อแปรรูปผลผลิตการเกษตรให้เป็น อุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ๆ ซึ่งจะเป็นการกระจายรายได้และยกระดับ

คุณภาพชีวิตของชนบทโดยรวม (กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และ สังคม ล้อม)

3.2 สนับสนุนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเชิงธุรกิจระดับครอบครัว ชุมชน หรืออุตสาหกรรมขนาดย่อมของสถาบันเกษตรกร ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่ เป็นสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ (กรมส่งเสริมการเกษตร)

4. นโยบายเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบทและการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.1 สนับสนุนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมและวิทยาการ ใหม่ พัฒนาศักยภาพนักวิจัยและนักวิชาชีวานในท้องถิ่น

4.2 สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับชนบท โดยการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการนำวัสดุมาใช้ประโยชน์ซ้ำ และการนำบัคของ เสีย

5. นโยบายด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ

5.1 สร้างเครือข่ายระดับข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี จัดหาอุปกรณ์สารสนเทศที่ทันสมัย สะดวกในการสื่อสารถ่ายทอดข้อมูล จัดตั้งศูนย์กลางรวบรวมและ เซ็นเตอร์เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน (กระทรวง เกษตร และสหกรณ์)

6. นโยบายด้านเทคโนโลยีที่เป็นประดิษฐกรรม

หน่วยงานที่มีนโยบายเฉพาะเจาะจงแก่กลุ่มและองค์กรประชาชนในการดำเนินธุรกิจชุมชน ได้แก่ กรม กองต่าง ๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ส่วนหน่วยงานในกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีนโยบายต่อกลุ่มเป้าหมายที่ กว้างขวาง ออาทิ ประชาชนทั่วไป ภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจ หน่วยราชการ เอกชน รวมทั้ง เกษตรกรในชนบทด้วย

นโยบายด้านเทคโนโลยีที่เป็นประดิษฐกรรมมีดังนี้

6.1 สนับสนุนงานวิจัยและพัฒนา รวมทั้งจูงใจในการลงทุนผลิตเครื่องมือ เครื่อง จักร กลการเกษตรให้มีประสิทธิภาพและจำนวนมากพอ เพื่อทดแทนแรงงานที่ ขาดแคลนในอนาคต

6.2 สนับสนุนงบประมาณอุดหนุนให้สถาบันการศึกษาทำการวิจัยและพัฒนา เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตและแปรรูปผลผลิต ทางการเกษตรสนับสนุนเทคโนโลยีสมัยใหม่ และปัจจัยการดำเนินงานที่จำเป็นแก่ องค์กรเกษตรกร

6.4 สนับสนุนอาคารสถานที่และเครื่องจักร อุปกรณ์เป็นจุดทดลองเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ธุรกิจเอกชนและชาวบ้านในท้องถิ่น ที่จะร่วมมือสร้าง “ หน่วยผลิต ” ของชุมชนในระยะเริ่มแรกเป็นลักษณะการอนุบาลธุรกิจอุตสาหกรรมให้ตั้งขึ้นได้และมีความเจริญเติบโต

อาจกล่าวได้ว่า นโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมเทคโนโลยี ด้านประดิษฐกรรมนี้จะครอบคลุมในเรื่อง

1. การศึกษา วิจัยความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ความเป็นไปได้ในการผลิต ความพร้อมเกี่ยวกับชิ้นส่วนที่มีในประเทศ ราคา และความเหมาะสมของเทคโนโลยี
2. การประดิษฐ์และพัฒนาเครื่องจักรกล ซึ่งดำเนินงานโดยสถาบันการศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบและภาคเอกชน
3. การผลิตเครื่องจักรกลต้นแบบใหม่ ๆ เสนอต่อภาคเอกชนเพื่อนำไปผลิตเชิงพาณิชย์
4. การเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ทั้งภาคธุรกิจเอกชน เกษตรกรและประชาชนทั่วไป

นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านกฎหมายและสิทธิประโยชน์

นโยบายและมาตรการด้านกฎหมายและสิทธิประโยชน์ ได้แก่

1. มาตรการทางภาษี

กระทรวงการคลังได้กำหนดมาตรการสนับสนุนอย่างชัดเจนยิ่ง กล่าวคือ มีมาตรการชูใจและสนับสนุนโดยการผ่อนปรนภาษีอากรแก่

1. องค์กรชุมชนบางประเภทที่ดำเนินธุรกิจชุมชน
2. องค์กรพัฒนาเอกชนที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรชุมชน
3. ธุรกิจเอกชนและบุคคลทั่วไปที่ทำกิจกรรมส่งเสริมสาธารณประโยชน์แก่ชุมชน

2. มาตรการทางกฎหมาย

2.1 การปรับปรุงกฎหมาย

- (1) แก้ไข ลดหย่อนหรือเพิ่มเติมกฎหมายของรัฐ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อองค์กรและสถาบันเกษตรกร และการคุ้มครองแรงงานภาคเกษตร ตลอดจนสวัสดิการผู้ประกอบอาชีพเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)
- (2) ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ให้เป็นไปตามหลักสากลมากขึ้น อาทิ กฎหมายกำหนดราคาสินค้า และป้องกันการผูกขาดกฎหมายการขายสินค้า กฎหมายเข้าซื้อร่วมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง

องค์กรอนุญาโตตุลาการเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอก
ประเทศไทยความเป็นธรรมทางการค้า ป้องกันการผูกขาด ส่งเสริมการแข่ง
ขันภายในได้ครอบของกฎหมายที่กำหนด (กระทรวงพาณิชย์)

2.2 สิทธิประโยชน์อื่นๆ

การศึกษาเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์พิเศษอื่นๆของการลงทุนประกอบธุรกิจ
หรืออุดสาหกรรมของชุมชน ไม่ปรากฏว่ามีหน่วยงานใดมีนโยบายเป็นการเฉพาะ
สำหรับธุรกิจชุมชนที่ดำเนินการโดยกลุ่มหรือองค์กรประชาชน สำนักงานส่ง
เสริมการลงทุนมีนโยบายและมาตรการให้สิทธิพิเศษบางประการแก่นักลงทุนทั่ว
ไปที่มีทุนดำเนินการมากกว่า 1 ล้านบาทขึ้นไป สิทธิประโยชน์ต่างๆ ได้แก่ การยก
เว้นภาษีอากรขาเข้าเครื่องจักร วัสดุคงคล ลดหย่อนภาษีเงินได้ในบุคคล อนุญาตให้
หักค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสาธารณูปโภคและสิ่งก่อสร้าง

ตารางที่ 1 แสดงรายนามหน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจใหม่
ด้านการต่อต้านภัยคุกคามทางไซเบอร์ ที่เข้มงวด

หมายเลข	การส่งเสริมมาตรการป้องกันภัยคุกคาม				การส่งเสริมมาตรการป้องกันภัยคุกคาม / องค์กร		
	ความรู้วิเคราะห์ วางแผนเชิงยุทธศาสตร์	ความรู้พื้นฐาน ทางด้านอาชญากรรม	ความรู้พื้นฐาน ทางกฎหมาย	ความรู้พื้นฐาน ทางวิชาชีพ	รวมคุณพัฒนาอาชีพ เชิงธุรกิจ	การสร้างเครือข่าย ให้กับผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านอาชญากรรม	การใช้สื่อ/การใช้ช่องทาง ในการดำเนินธุรกิจ
1. สํานักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการกระทำความ เสื่อมเสียทางเพศเด็กด้วย เทคโนโลยีดิจิทัล							
2. กองตรวจการคดี อาชญากรรมทางไซเบอร์							
3. กองทุนเพื่อการอนับถือสังคม	- กรณีเหตุต่างๆ						

ຄະນະ 1 (ເພດ)

ตราบที่ 1 (ต่อ)

**ตารางที่ 2 แสดงรายนามหน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจชุมชน
ด้านแรงงาน**

หน่วยงาน	แรงงาน				พัฒนาศักยภาพชีวิต ผู้ใช้แรงงาน	ส่งเสริมกำลังแรงงาน (การเมืองท้าว)	พัฒนาศักยภาพชีวิต ผู้ใช้แรงงาน	พัฒนากำลังแรงงาน ถูกกฎหมายผลิต
	จัดตั้งตลาดแรงงาน (ศูนย์รวมแรงงาน)	ตลาดเครือข่าย แรงงาน	พัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ใช้แรงงาน	ส่งเสริมกำลังแรงงาน				
1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	✓	✓				✓		✓
-กรมปศุสัตว์							✓	
-กรมส่งเสริมการเกษตร		✓		✓			✓	
2. กระทรวงพาณิชย์								
-กรมการค้าภายใน		✓						
3. กระทรวงมหาดไทย								
-กรมการพัฒนาชุมชน		✓						
-สำนักงานเขตพัฒนาฯ		✓						
4. กระทรวงแรงงานเพื่อสังคม								
-กรมการจัดหางาน		✓						
-กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน		✓		✓		✓		✓
-กรมประกันภัย							✓	

**ตารางที่ 3 แสดงรายหมวดนิยงานที่มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจชุมชน
ดำเนินรือ การตลาด และวัฒนธรรม**

หน่วยงาน	หุน / สินชื่อ										การตลาด							วัฒนิป			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
1. กระทรวงการคลัง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓											
- ธนาคารออมสิน			✓																		
- ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ			✓								✓										
และสหกรณ์																		✓			
2. กระทรวงพาณิชย์และสหกรณ์											✓							✓			
- กรมบัญชีกลาง						✓	✓				✓						✓		✓		
- กรมส่งเสริมการเกษตร					✓	✓	✓				✓					✓		✓			
- กรมส่งเสริมสหกรณ์					✓	✓	✓				✓					✓		✓			
- สำนักงานปฏิริหาริดินเพื่อ การเกษตร						✓	✓														
- องค์การส่งเสริมกิจการ โภນมาแห่งประเทศไทย							✓	✓									✓				
3. กระทรวงพาณิชย์								✓									✓	✓			
- กรมการค้าภายใน																					

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หน่วยงาน	ภูมิ / ลิมนตรี										การตลาด						วัตถุประสงค์				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
4. กองพัฒนาด้านไทย																					
- กรมการพัฒนาชุมชน	✓	✓																			
- สำนักงานเรือดินเพื่อคนดิน	✓	✓																			
5. กองพัฒนาแรงงานและสังคม																					
- กรมพัฒนาเพื่อคนดิน																					
- กรมประชาสงเคราะห์																					
6. กองพัฒนาศักยภาพ																					
- กรมอาชีวศึกษา																					
7. กองพัฒนาทรัพยากรบุคคล																					
- กรมส่งเสริมคุณภาพงาน																					
8. หน่วยงานอิสระ																					
- สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง																					

*អុប្បាយអទ្វ

ឯម/ឯសិនអទ្វ

វេចធុប

ការទទាត់	ការទទាត់	ការទទាត់
1 = រោគដុល្លារ	7 = សំងសីរិយកិត្យការក្នុង	19 = ផតិត
2 = ពិនិត្យរបាយនាមសំណើនាំនូវការ	8 = ប្រភាសាទានាញែកការទទាត់	20 = តាមបញ្ជីប្រចាំថ្ងៃ
3 = តាមបញ្ជីប្រចាំថ្ងៃ	9 = តាមបញ្ជីការរំរាមធម្មានឱ្យការកែខ្លួន	
4 = ព័ត៌មានឱ្យក្នុងការកែខ្លួន	10 = ឈឺតាមក្នុងការកែខ្លួន	
5 = ប្រភាសាអាចបានបានឱ្យក្នុងការកែខ្លួន	11 = ចុះចានាំបានបានឱ្យក្នុងការកែខ្លួន	
6 = រៀបចំពុំ	12 = ផិលាយកុមារាពាណិជ្ជការមេទ្រ	
	13 = កំណត់ការអាជីវកម្ម	
	14 = តិចតាមរាយការអាជីវកម្ម	
	15 = តាមបញ្ជីប្រចាំថ្ងៃ	
	16 = តាមបញ្ជីប្រចាំថ្ងៃរាយការអាជីវកម្ម	
	17 = តិចតាមរាយការអាជីវកម្ម	
	18 = ក្នុងការកែខ្លួន	

ตารางที่ 4 แสดงรายนามหน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจชุมชน
ด้านเทคโนโลยี

หน่วยงาน	การศึกษาวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยี	เทคโนโลยีการผลิต เทคโนโลยี	เทคโนโลยีการบริโภค ชุมชน	เทคโนโลยีพัฒนา ชุมชน	เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านประดิษฐกรรม	เทคโนโลยี
1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์		✓	✓		✓	
- กรมปศุสัตว์						
- กรมป่าไม้	✓	✓	✓	✓	✓	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	✓	✓	✓	✓	✓	
- กรมส่งเสริมสหกรณ์						
- กองเกณฑ์วิสาหกรรม	✓		✓	✓		
กรมวิชาการเกษตร						
- สำนักงานกองทุนสนับสนุน การทำสวนชุมชน	✓	✓	✓	✓		
องค์กรส่งเสริมกิจการ โคนมแพ่ประเทศไทย					✓	
2. กระทรวงพาณิชย์						
3. กระทรวงมหาดไทย					✓	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หน่วยงาน	การศึกษาวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยี	เทคโนโลยีการผลิต	เทคโนโลยีการประรูป ชุมชน	เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา ชุมชน	เทคโนโลยีสารสนเทศ	เทคโนโลยี ด้านประดัชช์ภารม
4. กระทรวงแรงงานและ สังคม					✓	
5. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓	✓	✓	
- สำนักส่งเสริมและถ่ายทอด เทคโนโลยี	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. กระทรวงศึกษาธิการ					✓	
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน					✓	
- กรมอาชีวศึกษา					✓	
7. กระทรวงสาธารณูปโภค	✓			✓	✓	
8. กระทรวงอุตสาหกรรม			✓	✓	✓	
ก กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม				✓	✓	
9. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย					✓	✓
ฯ						

ນີ້ແກ່ລົດເສັງອາຫານເຊີຍພະຍານ ດັວກທີ່ມີຄວາມຮັບຮັດໃຈໝາຍ

ເຫັນເປົ້າ	ກຳນົດ	ກຳນົດ	ກຳນົດ	ກຳນົດ	ກຳນົດ
1. ສັນຕະພາບ	✓				
2. ສັນຕະພາບ		✓			
3. ສັນຕະພາບ			✓		

ความสำคัญและความเกี่ยวข้องของนโยบายและมาตรการ ของหน่วยงานต่างๆต่อธุรกิจชุมชน

เนื่องจากคำว่า “ธุรกิจชุมชน” เป็นคำใหม่ที่ได้นำมาใช้ในระยะเวลาไม่นานมานี้ ดังนั้น นโยบายและมาตรการของหน่วยงานต่างๆที่ระบุถึงการส่งเสริมธุรกิจชุมชนโดยตรงจึงมีอยู่น้อยมาก แต่ถ้าหากพิจารณาสาระสำคัญของนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพและรายได้แก่ ประชาชน ก็จะเห็นได้ว่าหน่วยงานต่างๆมีนโยบายและมาตรการในเรื่องดังกล่าวมาโดยตลอด

นโยบายและมาตรการในระดับประเทศที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 นั้น มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชนอย่างชัดเจน ในส่วนของยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต กล่าวคือ สนับสนุนอุตสาหกรรมการเกษตรและการแปรรูปสินค้าการเกษตร สนับสนุนองค์กร ประชาชนให้มีบทบาทในการสร้างรากฐานการผลิตที่มั่นคงของประเทศ รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายให้ส่งเสริมและย้ำข้อความสำคัญและรับรองสิทธิของชุมชน ใช้มาตรการด้านการค้างและภาษี เพื่อกระตุ้นการสร้างองค์กรชุมชน สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม และการมีส่วนร่วม ของภาคธุรกิจเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งนี้ภาครัฐจะลดบทบาทในการดำเนินการเอง มาเป็นผู้กำกับดูแลและผู้ประสานงาน โดยให้ธุรกิจเอกชนและองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนามากขึ้น รวมทั้งกำหนดให้มีคณะกรรมการระดับนโยบายที่มีเอกภาพเป็นการถาวร ทำหน้าที่กำกับและประสานนโยบาย แผนงานและการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การวิเคราะห์หน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพและรายได้เพื่อกำหนดว่ามีสาระเกี่ยวกับธุรกิจชุมชนตามนิยามศัพท์ในการศึกษาครั้นนี้มากน้อยเพียงใด นั้น พบว่า นโยบาย และมาตรการของหน่วยงานต่างๆให้ความสำคัญและเกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชนในระดับที่แตกต่างกัน คือ

1. หน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนโดยตรงและมีกิจกรรม เติบโตแบบ
2. หน่วยงานที่มีนโยบาย มาตรการ และกิจกรรมในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนบางส่วน
3. หน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการเกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชนโดยอ้อม

1. หน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนโดยตรง และมีกิจกรรมเต็มรูปแบบ

หน่วยงานที่ส่งเสริมธุรกิจชุมชนโดยตรงและมีกิจกรรมเต็มรูปแบบ หมายถึง หน่วยงานนำนโยบายและมาตรการมากำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรมส่งเสริมการทำธุรกิจชุมชน ตั้งแต่ การรวมกลุ่ม การวิเคราะห์ปัญหาและทางเลือก การสร้างกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมกิจกรรมการผลิต และ/หรือ การปรับรูป การบริการ รวมทั้งการสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ

หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการในระดับชาติ คือ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กระทรวงการคลัง

(1) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

(แผนแม่บทการเงินการคลังเพื่อสังคม)

ส่วนหน่วยงานที่มีนโยบาย มาตรการ หรือนำนโยบายและมาตรการในระดับกระทรวงมากำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรมต่างๆในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนอย่างครบวงจรหรือเต็มรูปแบบ ได้แก่

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(1) กรมส่งเสริมการเกษตร

(2) กรมส่งเสริมสหกรณ์

(3) สำนักงานกองทุนสงเคราะห์
การทำสวนยาง

(4) องค์การส่งเสริมกิจกรรมโคนม
แห่งประเทศไทย

กระทรวงพาณิชย์

(1) กรมการค้าภายใน

กระทรวงมหาดไทย

(1) กรมการพัฒนาชุมชน

(2) สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการ

(1) กรมประชาสงเคราะห์

กระทรวงอุตสาหกรรม

(1) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

การเคหะแห่งชาติ

(1) สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง

หน่วยงานข้างต้นนี้ มีเพียง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง ที่ใช้คำว่าธุรกิจชุมชน ในนโยบาย มาตรการและโครงการ ส่วนกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมใช้คำว่า “อุตสาหกรรมชุมชน” หรือ “อุตสาหกรรมชุมชน” ครอบคลุมถึงการดำเนินกิจกรรมการผลิตต่างๆโดย

ไม่รวมกิจกรรมการค้าและบริการ หน่วยงานอื่นๆที่เหลือใช้คำว่า กลุ่มอาชีพ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน ร้านค้าชนบทและกลุ่momทรัพย์เพื่อการผลิต

มาตรการในการดำเนินงานของหน่วยงานเหล่านี้ ประกอบด้วยการสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรประชาชน หรือ สนับสนุนให้องค์กรประชาชนเป็นแกนหลักในการดำเนินงาน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ โดยการศึกษาและฝึกอบรมรูปแบบต่างๆ ส่งเสริมกิจกรรมการผลิต การปรับปรุงและการบริการ สนับสนุนทุน สินเชื่อ ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งการจัดการด้านการตลาด ซึ่งนับว่าเป็นมาตรการที่ส่งเสริมการทำธุรกิจชุมชนอย่างครบวงจร หรือเต็มรูปแบบ

เป็นที่น่าสังเกตว่าหลายหน่วยงานมีกิจกรรมที่เนื้อหาเดียวกันแต่มีเงื่อนไขการสนับสนุนที่แตกต่างกันในรายละเอียด ดังนั้น จึงก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนทั้งในเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งมีลักษณะของการแบ่งขั้นและขั้ดแยกกันด้วย

2. หน่วยงานที่มีนโยบาย และมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนบางส่วน

หมายถึง หน่วยงานที่มีภาระกิจเฉพาะเรื่อง เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพและรายได้ จะดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการในกิจกรรมต่างๆเหล่านี้บางเรื่อง ได้แก่ การฝึกอบรม การผลิต การปรับปรุง การตลาด การสนับสนุนเงินทุน สินเชื่อ ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการ รวมทั้งการประสานงานในระดับชาติ ได้แก่

ธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดมาตรการสินเชื่อเพื่อชนบทและผู้มีรายได้น้อย

สำนักนายกรัฐมนตรี (1) สำนักงานคณะกรรมการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(2) สำนักงานส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ

หน่วยงานที่มีแผนงานและโครงการสนับสนุนในระดับปฏิบัติการ ได้แก่

กระทรวงการคลัง (1) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
(2) ธนาคารออมสิน โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (1) กรมปศุสัตว์
(2) กรมป่าไม้

	(3) กรมวิชาการเกษตร กองเกษตรวิศวกรรม
	(4) สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการ สังคม	(1) กรมการจัดหางาน (2) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสื่อสารมวลชน	(1) สำนักส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี
กระทรวงศึกษาธิการ	(1) กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2) กรมอาชีวศึกษา
รัฐวิสาหกิจ	(1) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

หน่วยงานในกลุ่มที่ 2 นี้ มีนโยบายและมาตรการ ทั้งที่ดำเนินงานเอง โดยอิสระและประสานงานกับหน่วยงานในกลุ่มที่ 1 ในการส่งเสริมอาชีพและรายได้ หรือการทำธุรกิจชุมชน แต่นโยบาย มาตรการและการดำเนินงาน ก็ยังปรากฏว่ามีลักษณะของความซ้ำซ้อนกันอยู่ เช่นเดียวกัน

3. หน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการเกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชนโดยอ้อม

หมายถึง หน่วยงานที่มีภาระหน้าที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยหรือองค์ประกอบบางประการในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ ออาทิ การลงทุน สินเชื่อ สิทธิประโยชน์ แต่ไม่มีภาระหน้าที่ส่งเสริมธุรกิจชุมชนโดยตรง อีกทั้ง นโยบายและมาตรการที่มีลักษณะกว้างເื้อประโยชน์ต่อบุคคล และนิติบุคคลทั่วไป

หน่วยงานดังกล่าวข้างต้นมีหลายหน่วยงาน แต่หน่วยงานที่อยู่ในขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

สำนักนายกรัฐมนตรี	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
กระทรวงพาณิชย์	กรมทรัพย์สินทางปัญญา
รัฐวิสาหกิจ	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

กระบวนการ/ขั้นตอนในการดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมธุรกิจชุมชน

จากผลการศึกษา ปรากฏว่าหน่วยงานต่างๆ มีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการตามนโยบายดังนี้

1. หน่วยงานส่วนใหญ่จะทำงานส่งเสริมธุรกิจชุมชนโดยใช้กลุ่มเป็นกลไกในการทำงาน ทั้งนี้อาจจะเริ่มจากการจัดตั้งกลุ่มใหม่ และ/หรือทำงานกับกลุ่มเก่าที่มีอยู่แล้วก็ได้
2. มีการทำงานลักษณะเบ็ดเตล็ดประกอบด้วยหลายกิจกรรม เช่น เริ่มด้วยการฝึกอบรม การสนับสนุนทุน /สินเชื่อ ทั้งของหน่วยงานที่มีอยู่ และ/หรือประสานงานกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการให้สินเชื่อด้วยตรง จัดทำเครื่องจักร อุปกรณ์ ปัจจัยการผลิตอื่นๆ การให้ข้อมูลข่าวสาร การเปิดช่องทางการตลาดให้ด้วยวิธีการต่างๆ (อาทิ ประสานงานกับแหล่งรับซื้อ การจัดตลาดนัด ตลาดกลางการจัดการวางแผนสินค้า เป็นต้น) การสนับสนุนด้านพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และด้านกำเนิดนำร่อง การบริหารจัดการกลุ่มให้เข้มแข็ง
3. บางหน่วยงาน (เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม) จะทำการซื้อขาย ให้ข่าวสาร ประสานงานกับหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐ องค์การพัฒนาเอกชน และธุรกิจเอกชน (หรือในบางครั้ง ก็จะจัดฝึกอบรมให้แก่หน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ด้วย เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวมีขีดความสามารถในการดำเนินงานของตนเองซึ่งมีผลกระทบต่อธุรกิจของชุมชน และ/หรือชุมชนเอง เป็นการพัฒนาธุรกิจชุมชนไปในเวลาเดียวกัน

ผลการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน

ในส่วนนี้จะเสนอผลการดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชนของหน่วยงานที่มีการกำหนดนโยบาย มาตรการและมีกิจกรรมส่งเสริมธุรกิจชุมชนแบบเต็มรูปแบบ หน่วยงานที่มีการส่งเสริมธุรกิจชุมชนมาเป็นเวลานานและมีพื้นที่ดำเนินการทั่วประเทศ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมการค้าภายใน กรมการพัฒนาชุมชนและสานักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท หน่วยงานทั้ง 5 หน่วยงานนี้ มีระยะเวลาดำเนินงานนานสูงสุด คือ กรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นเวลา 25 ปี และขบวนการสหกรณ์ได้ดำเนินงานในประเทศไทยมาแล้ว 70 ปี ส่วนหน่วยงานอื่นๆ ได้ดำเนินงานในกิจกรรมนี้มาไม่น้อยกว่า 15 ปี

ผลการดำเนินงานจนถึงปี 2539 (ตารางที่ 6) ปรากฏว่า มีการส่งเสริมการรวมกลุ่ม จำนวน 71,220 กลุ่ม มีสมาชิก 9,585,469 คน มีเงินออมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการออมภายในกลุ่มสูงถึง 2,511,780,819 บาท ซึ่งเป็นเงินออมเฉพาะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ

ผลิต เท่านั้น ส่วนการออมของสหกรณ์ประเภทต่างๆประมาณว่าไม่น้อยกว่า 50,000 ล้านบาท นอกจากรายได้ที่ได้รับจากการดำเนินงานของกลุ่มและองค์กรประชาชนประเภทต่างๆ ในความรับผิดชอบของทั้ง 2 หน่วยงาน มีกำไรสุทธิประมาณ 345 ล้านบาท (ตารางที่ 6) และการดำเนินงานของสหกรณ์ประเภทต่างๆก็มีมูลค่าทางธุรกิจ ในปี 2537 สูงถึง 165,494 ล้านบาท (ตารางที่ 10)

นอกจากหน่วยงานหลักข้างต้นที่มีระยะเวลาดำเนินงานนานกว่า 15 ปี หน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจชุมชนและอุตสาหกรรมชุมชนโดยตรงในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี ได้แก่ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเริ่มดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมชุมชน ในปี 2539 โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจเอกชน สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง ซึ่งเป็นหน่วยงานลักษณะพิเศษของการเคหะแห่งชาติ สนับสนุนการดำเนินงานธุรกิจชุมชนตั้งแต่ปี 2537 กลุ่มเป้าหมาย คือองค์กรประชาชนผู้มีรายได้น้อยในชุมชนเมือง

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานจากข้อมูลของหน่วยงานหลักทั้ง 5 นี้ พบว่า ผลการดำเนินงานมีแนวโน้มการเพิ่มในเชิงปริมาณเป็นลำดับ ถ้ากำหนดค่าแต่ละครัวเรือนควรจะได้รับการส่งเสริมอาชีพ รายได้ และการออม จากข้อมูลสมาชิกกลุ่ม ปี 2539 จำนวน 9.5 ล้านคน ก็อาจกล่าวได้ว่า มีครัวเรือนจำนวนมากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนครัวเรือนชนบททั้งประเทศที่มีอยู่ประมาณ 7,528,515 ครัวเรือน ในปี 2539 (กองประสานการพัฒนาชุมชนบท, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ., 2540) อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาถึงการแสดงรายงานของแต่ละหน่วยงานซึ่งมีการนับข้ามคุณหรือกลุ่มเป้าหมายด้วย เพราะมีการดำเนินงานซ้ำซ้อนกัน นอกจากนี้ ในบางกิจกรรม เช่น การออมทรัพย์ สมาชิกของแต่ละครัวเรือนสามารถจะสมัครเป็นสมาชิกในกลุ่มกิจกรรมนั้นได้มากกว่า 1 คน

ในการปฏิบัติงานตามนโยบายและมาตรการ หน่วยงานต่างๆส่งเสริมให้องค์กรประชาชนใช้ทรัพยากรจากหลายแหล่งด้วยกัน นอกเหนือจากการระดมเงินภายในกลุ่ม แหล่งสนับสนุนกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่

- งบประมาณของหน่วยงาน
- งบประมาณของหน่วยราชการอื่น
- กองทุนและเงินทุนของราชการ
- องค์กรพัฒนาเอกชน
- องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
- งบประมาณสมาชิกสภากาแฟแทนรายภูมิ

- งบประมาณสมาชิกสภากัจหัวด
- ภาคธุรกิจเอกชน
- หกส. และธนาคารพาณิชย์

ในส่วนคุณภาพของการดำเนินงานนั้น แม้ว่าการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถวิเคราะห์คุณภาพของการดำเนินงานได้โดยละเอียด แต่จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตร ใน การจัดระดับคุณภาพของกลุ่ม ปรากฏว่า กลุ่มที่มีระดับดีเด่นมีเพียงร้อยละ 14.05 กลุ่มกำลัง พัฒนา ร้อยละ 41.32 และกลุ่มที่ล้มเหลวไม่สามารถพัฒนาได้มีเกือบถึงครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 46.63 ซึ่งอนุมานได้ว่ากลุ่มที่ส่งเสริมโดยหน่วยงานอื่นก็มีคุณภาพไม่แตกต่างจากนี้

นอกจากนี้ผลการดำเนินงานในบางกิจกรรมแม้ว่าจะสร้างรายได้แก่สมาชิกแต่มีผลเสียต่อ สุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่นการทำงานที่คลุกคลีกับวัตถุดิบที่มีสารเคมี หรือมีฝุ่น ควัน กลิ่นและน้ำเสียโดยที่ไม่มีการควบคุมระดับความปลอดภัย

สรุปได้ว่าการดำเนินงานส่งเสริมธุรกิจชุมชนนั้น หน่วยงานต่างๆมีการดำเนินงานมาเป็นระยะเวลาหลายปีมาแล้ว แต่เรียกชื่อโครงการว่าการส่งเสริมอาชีพ รายได้ การออมทรัพย์ เพิ่งจะมี บางหน่วยงานใช้คำว่าธุรกิจชุมชน หรืออุตสาหกรรมชุมชนในปลายแผนพัฒนาฉบับที่ 7 และใน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

จากการดำเนินงานเห็นได้ชัดเจนว่าประชาชนและองค์กรชุมชนมีศักยภาพและความ สามารถในการทำธุรกิจได้เป็นอย่างดี แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นมักจะขึ้นอยู่กับมาตรการและวิธีการ ทำงานของเจ้าหน้าที่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งปัญหาและสาเหตุในการดำเนินงานมีหลายประการ ได้แก่ ปัญหาที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย ปัญหาด้านโครงสร้างและระบบราชการ ปัญหาด้านมาตร การ แผนงานและการดำเนินงาน ปัญหาด้านกฎหมายและข้อบังคับ และปัญหาด้านบุคลากร

ตารางที่ 6 แสดงผลการส่งเสริมคุรุจัฐมานของหน่วยงานต่อไปนี้
ปี 2539

หน่วยงาน	จำนวนกลุ่ม / สหกรณ์	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนเงินออม (บาท)	รายได้สุทธิจากการ ดำเนินงาน
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	23,745	1,175,938	541,889,695	317,338,385
2. กรมส่งเสริมสหกรณ์	4,796	6,801,136	N.A	N.A
3. กรมการค้าภายใน	422	N.A	N.A	N.A
4. กรมการพัฒนาชุมชน	41,395	1,525,099	1,969891124	-
5. สำนักงานนักวิชาการและพัฒนาชุมชนฯ	862*	83,296	-	27,770,125
รวม	71,231	9,585469	2,511,780,819	345,108,510

หมาย : 1. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2540
 2. รายงานสรุปข้อมูลสหกรณ์ในประเทศไทย 2539
 3. เอกสารการส่งเสริมรากค้าชุมชนและชุมชนฯ กองส่งเสริมคุรุกิจ กรมการค้าภายใน ปี 2540
 4. รายงานประจำปี 2539 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
 5. เอกสารประเมินคุรุกิจวิเคราะห์ตามแบบ สพช. ประจำปี 2538

ตารางที่ 7 แสดงผลการดำเนินงานพัฒนาสถาบันภาษาและศิริมงคล กรมส่งเสริมการเกษตร
ปี 2539

ประเภทของกิจกรรม	จำนวนกิจกรรม	จำนวนสมาชิก	จำนวนเงินกองทุน	จำนวนเงินหมุนเวียน	รายได้สุทธิ
กิจกรรมทั่วไป	3,983	531,272	-	N.A	N.A
กิจกรรมป้องกันภัยต่างๆ	13,775	525,408	541,889,695	158,492,416	287,889,142
กิจกรรมทางวัฒนธรรม	6,007	119,258	-	19,780,942	29,449,243
รวม	23,765		541,889,695	178,273,358	317,338,385

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร 2540

ตารางที่ 8 แสดงสถานภาพลุ่มประชากรนิติบุคคล ก่อนและปัจจุบัน
ปี 2539

ประเภทของลุ่ม	จำนวนกลุ่ม	จำนวนสมาชิก	กลุ่มเดือน		กลุ่มกำลังพัฒนา		กลุ่มไม่สามารถพัฒนา	
			จำนวนกลุ่ม (%)	จำนวนสมาชิก (%)	จำนวนกลุ่ม (%)	จำนวนสมาชิก (%)	จำนวนกลุ่ม (%)	จำนวนสมาชิก (%)
1. ก่อนเมืองกรุง	3,983	531,272	(12.25)	488	110,245	1,745	245,487	1,750
2. ก่อนเมืองกรุง	13,755	525,408	(16.15)	2,222	108,413	6,188	237,302	5,345
3. ก่อนยุคกรุง	6,007	119,258	(10.42)	116,050	116,050	1,878	40,471	3,503
รวม	23,745	1,293,380	(14.05)	3,326	334,708	9,811	523,530	10,598
					(41.32)		(44.63)	414,700

หมาย : กรมส่งเสริมการเกษตร 2540

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนสหกรณ์และสมาชิกแยกตามภาคการเกษตรและนองค์กรภาคการเกษตร
ณ วันที่ 1 มกราคม 2539

ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์ (สหกรณ์)	จำนวนสมาชิก (คน/ครอบครัว)
1.สหกรณ์เพื่อประโยชน์	4,796	6,801,136
2.สหกรณ์ภาคการเกษตร	2,984	4,079,981
2.1 สหกรณ์การเกษตร	2,832	3,942,416
2.2 สหกรณ์ประมง	57	9,384
2.3 สหกรณ์นิคม	95	128,181
3.สหกรณ์อุปการะภาคการเกษตร	1,812	2,721,155
3.1 สหกรณ์ออมทรัพย์	1,127	1,881,129
3.2 สหกรณ์ร้านค้า	347	731,737
3.3 สหกรณ์บริการ	338	108,289

ที่มา : สหกรณ์ออมสparบ้านแพะเขตท่าข่าย ปี 2539

กองแผนงาน กิจกรรมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตรางาชที่ 10 แสดงผลการดำเนินงานทางธุรกิจของสหกรณ์ทุกประเภท
ปี 2532 - 2537

1] 2532 - 2537

ԱՆԴՐԱՇՎԻԼԻ

ລະຫັດທຳສັກອາໄນ້	ຈຳນວນຜູ້	ຈຳນວນນັກ	ການຮັບປົງ	ຮ່ວມຄວາມກາງ	ກາງໃຫ້ເນື້ອງ	ຮ່ວມຄວາມກາງ	ຈຳນວນນັກ	ສິນເຄາ	ຮ່ວມຄວາມກາງ	ແລ້ວຢ່ານແນັ້ນ	ຮ່ວມຄວາມກາງ	ກາງໃຫ້	ຮ່ວມຄວາມກາງ	ແລ້ວຢ່ານແນັ້ນ	ຮ່ວມຄວາມກາງ	ກາງໃຫ້	ຮ່ວມຄວາມກາງ	ແລ້ວຢ່ານແນັ້ນ	
ກວມປັກປະຫຼາດ ປີ 32	2470	2,887,566	10,837	38,814	4,701	2,488	323		57,163										
ປີ 33	2722	3,052,664	12,930	19.31	47,991	23.64	5,673		18.09	180	-44.27	69,712							21.95
ປີ 34	2876	3,246,505	16,506	27.66	53,770	12.04	6,376		12.39	3,764	28.11	113	-37.22	80,529					15.52
ປີ 35	3055	4,344,879	18,917	14.61	59,379	10.43	7,182		12.64	3,397	-9.75	190	68.14	89,065					10.60
ປີ 36	3254	4,866,864	33,071	74.82	87,156	46.78	8,141		13.35	3,131	-7.83	160	-15.79	131,659					47.82
ປີ 37	3744	5,843,961	40,034	21.05	110,303	26.56	11,167		37.17	3,814	21.81	176		165,494					25.70

ମୁଦ୍ରାପତ୍ର ଅନୁରୋଧ କରିବାକୁ ପରିଚାରିତ ହେଲାମୁଣ୍ଡଳୀଙ୍କ ପରିଷଦ୍ ଯାହାରେ ଶବ୍ଦାବଳୀ ଏବଂ ପରିଚାରିତ ହେଲାମୁଣ୍ଡଳୀଙ୍କ ପରିଷଦ୍ ଯାହାରେ ଶବ୍ଦାବଳୀ ଏବଂ

รายงานผลการประเมินปี 2532 - 2537 กรมธรรม์และศึกษาธิการ

ตารางที่ 11 แสดงกิจกรรมการพัฒนาอาชีพและรายได้ และประชารชนเป้าหมายในงานพัฒนาชุมชน

กิจกรรม	จำนวนกิจกรรม	จำนวนสมาชิก (คน)
ก่อรากฟาร์มเกษตร	7,825	150,443
ก่อรากฟาร์มผักตระหง่าน	11,902	236,369
ก่อรากฟาร์มผักสวนครัว	10,243	256,158
ก่อรากฟาร์มทั่วไปเพื่อการพาณิชย์	11,425	882,129
รวม	41,395	1,525,099

* กิจกรรมของทั่วไปเพื่อการผลิตไม่ใช่จดทะเบียน 1,969,891,124

ที่มา : รายงานประจำปี 2539 กรมการพัฒนาชุมชน

กรุณาอ้างอิงมาที่นี่ กรณีที่引用

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนร้านค้าชุมชนและขนาดที่จดตั้งและดำเนินการ
ระหว่างปี 2530 - 2539 (ณ ค. 39)

ลำดับที่	จังหวัดที่ดำเนินการ	จำนวนร้าน
1	ภาคเหนือ (17 จังหวัด)	126
2	ภาคกลาง (18 จังหวัด)	38
3	ภาคตะวันออก (7 จังหวัด)	16
4	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (19 จังหวัด)	181
5	ภาคใต้ (14 จังหวัด)	61
	รวม (75 จังหวัด)	422

หมาย : เอกสารการส่งเสริมร้านค้าชุมชน และถนนบท กองส่งเสริมธุรกิจ กรมการค้าภายใน พ.ศ. 2540

ตารางที่ 13 แสดงปริมาณครุภัณฑ์งานค้าชนบท รพช. ปี 2538

ที่	จังหวัด ที่ดำเนินการ	จำนวนร้าน	จำนวนสมัชิก (ราย)	ทุนดำเนินการ (บาท)	กำไรขั้นต้น (บาท)	ในการดำเนินงาน	กำไรจากการ ขาย	กำไรสุทธิ (บาท)
1	ภาคเหนือ (13 จังหวัด)	157	17,015	3,560,728	6,994,955	2,308,940	4,151,342	
2	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (18 จังหวัด)	625	60,276	14,224,187	29,392,089	5,715,056	21,755,590	
3	ภาคกลางและตะวันออก (13 จังหวัด)	36	3,071	1,616,208	1,281,652	436,154	837,073	
4	ภาคใต้ (11 จังหวัด)	44	2,934	1,223,093	1,647,652	509,510	1,026,120	
	รวม (55 จังหวัด)	862	83,296	20,624,216	39,316,348	8,969,660	27,770,125	

หมาย : เอกสารปริมาณครุภัณฑ์งานค้าชนบท รพช. ประจำปี 2538
กองส่งเสริมอาชีพและรายได้ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 14 แสดงความหนาแน่นในการพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน

เดือน - ปี	โครงการที่เริ่มดำเนินการแล้ว (โครงการ)	ยุทธศาสตร์ที่ร่วมมือโครงการ ที่ดำเนินการแล้ว (บริษัท / หน่วยงาน)	รายรับในท่องเที่ยว โครงการ (คน)	องค์กรพัฒนาเอกชน ที่เข้าร่วมโครงการ (องค์กร)
พ.ย. 2539	32	25	1,957	7
ธ.ค. 2539	34	26	2,211	8
ม.ค. 2540	35	28	2,242	8

หมาย : กรมส่งเสริมคุณภาพอาหารและกิจกรรม การมุ่งเน้นศักยภาพเชิงนวัตกรรม แห่งชาติ 2540

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน

จากการศึกษา ปรากฏว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน ดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย

1.1 นโยบายการพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาเน้นด้านอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หรือ การผลิตและการบริการภาคเอกชน ทำให้หละเลียดอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดเล็กซึ่งเป็นพื้นฐานของธุรกิจชุมชน

1.2 นโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพและรายได้ ยังขาดความชัดเจนและความต่อเนื่อง การกำหนดนโยบายขึ้นอยู่กับนักการเมืองและผู้บริหารที่มีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในแต่ละระยะ

1.3 การกำหนดนโยบายส่งเสริมธุรกิจชุมชนของหน่วยงานต่างๆ นับว่าเรื่องใหม่ที่ยังขาดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการและองค์รวมที่ชัดเจนร่วมกัน นโยบายการพัฒนาอาชีพ รายได้ หรือ ธุรกิจและอุตสาหกรรมชุมชน ของหลายหน่วยงาน มีเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่ไม่มีความเชื่อมโยงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม วัฒนธรรม การปกครองตนเอง ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ปัญหาด้านโครงสร้างและระบบราชการ

2.1 โครงสร้างของหน่วยราชการที่มีภาระหน้าที่แบบแยกส่วนและรวมอำนาจที่ส่วนกลาง แต่ละหน่วยงานมีอำนาจ ขอบเขตหน้าที่ เป้าหมาย ทรัพยากรและวิธีการทำงานของตนเอง ทำให้ไม่สามารถพัฒนาธุรกิจ หรือ อุตสาหกรรมชุมชนได้อย่างเป็นระบบ

2.2 ราชการเป็นองค์กรขนาดใหญ่ มีระบบงานที่ซับซ้อนและหลายขั้นตอน ก่อให้เกิดความล่าช้า ทำให้การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนในหลายโครงการไม่เป็นไปตามแผน

3. ปัญหาด้านมาตรการ แผนงานและการดำเนินงาน

3.1 ขาดการประสานแผนทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ บางหน่วยงานมีการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนกัน เกือบทุกหน่วยงานไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผน และโครงการของหน่วยงานอื่นๆ การปฏิบัติงานจึงขาดความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน

3.2 มีหน่วยงานจำนวนน้อยที่ดำเนินงานสอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

ในมาตรการลดบทบาทของภาครัฐให้เป็นผู้กำหนดดูแลและเป็นผู้ประสานงาน แต่ให้ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชนมีส่วนร่วมดำเนินงานให้มากขึ้น ภาครัฐยังมีบทบาทหลักในการดำเนินงาน

3.3 การดำเนินงานส่วนใหญ่มีภาระการเป็นหลัก ซึ่งจะดำเนินงานหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มาจากพรรคการเมืองและผู้บังคับบัญชา ภาระการแต่ละหน่วยงานมีข้อจำกัดในความชำนาญเฉพาะด้าน แต่การส่งเสริมธุรกิจชุมชนต้องการความรู้ความชำนาญที่หลากหลาย

3.4 มาตรการของบางหน่วยงานมีลักษณะแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยเฉพาะการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งรับ Laud ต้องรับภาระจัดทำงบประมาณอุดหนุนอย่างต่อเนื่องทุกปี ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการรับบริการของเกษตรกรและคนจน โดยไม่มีมาตรการ แผนงานและโครงการอื่นสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายมีความเข้มแข็งและพึงคงอยู่ได้

3.5 มีการกำหนดนโยบายและมาตรการแต่ไม่มีการปฏิบัติ เพราะข้อจำกัดในด้านการจัดการ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการสนับสนุนและให้คำปรึกษาเพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้และการวิเคราะห์ตลาดก่อนการตัดสินใจลงทุนประกอบการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งนั้น มีการปฏิบัติ้น้อยมาก

3.6 มาตรการบางเรื่องมีข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ไม่อื้อให้ธุรกิจและอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ดำเนินการโดยประชาชนในชุมชนสามารถเข้าร่วมได้ เช่น ข้อกำหนดเกี่ยวกับขนาดของทุน สถานะความเป็นนิติบุคคล เป็นต้น

3.7 มาตรการที่ไม่แน่นอนทำให้กลุ่มเป้าหมายลังเลที่จะเข้าร่วมโครงการ

3.8 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดที่ในการพิจารณากลั่นกรองโครงการของแต่ละกระทรวงและส่งให้คณะกรรมการตีอนุมัติ หลังจากที่ได้รับอนุมัติแล้ว หน่วยงานมักจะมีการแก้ไขรายละเอียดในทางปฏิบัติ ทำให้เกิดปัญหาการประเมินนโยบาย ระหว่างนโยบายที่กำหนดกับนโยบายที่ปฏิบัติจริงรวมทั้งขาดการสร้างเครื่องชี้วัดในการดำเนินงานอีกด้วย

3.9 ขาดการติดตามและนิเทศงาน

4. ปัญหาด้านกฎหมายและข้อบังคับ

4.1 กฎหมายบางฉบับยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมธุรกิจชุมชน อาทิ พ.ร.บ.อุตสาหกรรมแห่งชาติ ซึ่งไม่อนุญาตให้ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ใดๆ ในพื้นที่

ประกาศเป็นแบบอุทายน์ และ/หรือเขตหวานชื่นฯ แม้จะมีการจัดการที่ดีพอ เช่นธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น ซึ่งในความเป็นจริงประชาชน ก็จำต้องลักษณะใช้ประโยชน์โดยพิเศษหมายอยู่เสมอ

4.2 ระเบียบการใช้เงินงบประมาณของรัฐ มีลักษณะที่ไม่สอดคล้องต่อการสนับสนุนองค์กรประชาชนในการดำเนินงานธุรกิจ เพราะงบประมาณต้องขออนุมัติล่วงหน้า 1 ปีเศษ และครอบในการขอตั้งงบประมาณก็ยังมีข้อบังคับที่ขาดความยืดหยุ่นอีกหลายประการ มักจะมีปัญหาการเบิกจ่ายเงินเพราะในการทำงานส่งเสริมธุรกิจชุมชน ในบางครั้งอาจจะไม่สามารถหาใบเสร็จรับเงิน หรือพิจารณาใช้เงินไปอย่างเหมาะสมแล้ว แต่ไม่สามารถเบิกจ่ายได้ เพราะไม่ตรงกับเงื่อนไขทางการเงิน หรืออาจเบิกได้ แต่ใช้เวลานาน

4.3 นอกจากนี้ ระเบียบการเงิน รวมทั้งนโยบายของหลายหน่วยงาน มีการระบุว่า กลุ่มของประชาชนต้องเป็นนิติบุคคล โดยที่หลายหน่วยงานมักจะระบุว่า จะต้องให้กลุ่มประชาชนจดทะเบียนเป็นสหกรณ์เท่านั้น

5. ปัญหาด้านบุคลากร

5.1 ผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน ในระดับกรม กอง ส่วนมาก ยังขาดความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องธุรกิจชุมชนที่ถูกต้อง ดังนั้น จึงมักไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร

5.2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ก็ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิด ธุรกิจชุมชนเช่นกัน

5.3 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ขาดความพร้อมในการทำงานส่งเสริมธุรกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้เฉพาะสาขาและทักษะพิเศษที่จำเป็นในการทำงาน และ/หรือ แนะนำกลุ่มให้สามารถดำเนินกิจการด้วยตนเองต่อไปได้ในอนาคต เจ้าหน้าที่ส่วนมากยังมีทักษะที่ไม่ดีนักต่องงานส่งเสริมธุรกิจชุมชน และต่อประชาชน ยังมีความเชื่อว่าประชาชนต้องทำงานตามแนวคิด คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ หรือนโยบายของหน่วยงาน

5.4 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทำงานตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา หรือต้นสังกัด โดยไม่ให้ความสำคัญในการประสานงานกับหน่วยงานข้างเคียง หากแต่ทำงานในลักษณะแบ่งขัน ทำให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนางานธุรกิจชุมชน และการเติบโตขององค์กรประชาชน

5.5 บางหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านนี้ และมีแนวโน้มจะทำงานได้ดี ก็ประสบปัญหาด้านบุคลากร ไม่มีกำลังเจ้าหน้าที่เพียงพอ ส่วนหน่วยงานที่มีเจ้าหน้าที่มาก ก็ขาดผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะทาง แต่ก็ยังคงทำงานอยู่อย่างไม่มีประสิทธิภาพ

5.6 ในส่วนของประชาชน ก็มีข้อจำกัดหลายประการ แม้ว่า จะมีประสบการณ์ในการทำธุรกิจ ซึ่งขาย ปัจจัยการผลิตและผลผลิตอยู่บ้าง แต่การดำเนินงานธุรกิจชุมชนต้องการผู้มีความรู้ ความชำนาญเพิ่กว่านั้น ซึ่งเกินความสามารถที่ประชาชนมีอยู่ และความรู้ ความชำนาญเหล่านั้น เป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือจากวิถีชีวิตปกติของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะเกษตรกรอีกด้วย รวมทั้งไม่มีการเสริมความรู้ ความชำนาญด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ธุรกิจชุมชนจึงไม่สามารถขยายไปได้มากเท่าที่ควร

5.7 ธุรกิจชุมชนบางประเภท จำเป็นต้องอาศัยคุณภาพของสินค้า ประสิทธิภาพในการผลิตให้ได้ปริมาณและคุณภาพที่สม่ำเสมอ ตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งประชาชนหรือองค์กรประชาชนซึ่งเป็นผู้ประกอบการยังไม่สามารถให้หลักประกันได้ จำเป็นต้องมีการเรียนรู้ และได้รับการสนับสนุนอีกมาก

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเบื้องต้น เรื่อง นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน คณะผู้ศึกษาได้ทำการศึกษานโยบายและมาตรการ ของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องจำนวน 38 หน่วยงาน โดยศึกษา เอกสารและสัมภาษณ์ผู้กำหนดนโยบาย ผู้วางแผนและผู้ปฏิบัติ ทำการวิเคราะห์ตามวงจรของนโยบาย ได้แก่

1. ปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน
2. กระบวนการกำหนดนโยบาย
3. สาระสำคัญของนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน
4. ความสำคัญและความเกี่ยวข้องของนโยบายและมาตรการของหน่วยงานต่างๆต่อ ธุรกิจชุมชน
5. กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมธุรกิจชุมชน
6. ผลการดำเนินงาน
7. ปัญหาและอุปสรรค

ในส่วนสาระสำคัญของนโยบายและมาตรการนี้ คณะผู้ศึกษาได้จำแนกเป็นด้านต่างๆ ตามองค์ประกอบของการดำเนินธุรกิจ คือ 1) การส่งเสริมความสามารถของคน กลุ่มและองค์กร 2) แรงงาน 3) ทุนและสินเชื่อ 4) วัตถุคิบ 5) การตลาด 6) เทคโนโลยี 7) กฎหมายและสิทธิประโยชน์

ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. นโยบายและมาตรการในระดับประเทศที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 นี้ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชนอย่างชัดเจน ในส่วนของ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต
2. หน่วยงานต่างๆส่วนใหญ่ยังไม่ได้กำหนดใช้คำว่า “ธุรกิจชุมชน” อย่างเฉพาะ เจาะจงและแพร่หลาย ธุรกิจชุมชน มีทั้งความหมายที่มีขอบเขตเฉพาะการส่งเสริมอาชีพและรายได้ และมีความหมายครอบคลุมถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชนใน การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านอื่นๆ

ผลการศึกษา ธุรกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนเป็นเจ้าของกิจการและ/หรือช่วยกันดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกัน เพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้าและการบริการ ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน อันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน เกิดจากปัญหาความต้องการของประชาชน ประสบการณ์การทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพและรายได้แก่ประชาชนทั้งรายบุคคลและกลุ่ม รวมทั้งการให้เงินทุนสนับสนุน ซึ่งปรากฏว่าข้าง杳ความต่อเนื่องและไม่ประสานสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ยังเกิดจากยุทธศาสตร์การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต รวมทั้งยุทธศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในแผนพัฒนาฉบับที่ 8 ซึ่งเน้นการพัฒนาที่คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

4. กระบวนการกำหนดนโยบาย มี 2 ลักษณะ คือ กำหนดโดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และกำหนดโดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ซึ่งในลักษณะที่ 2 นี้นับว่าเป็นกระบวนการกำหนดนโยบายในมิติใหม่ มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายขย่างรอบด้าน มีความเป็นไปได้และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

5. สาระสำคัญของนโยบาย ประกอบด้วยการส่งเสริมความสามารถของบุคคลกลุ่มและองค์กร แรงงาน ทุนและสินเชื่อ การตลาด วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ซึ่งมีองค์ประกอบในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนอย่างครบถ้วน แต่นโยบายและมาตรการในแต่ละด้านมีน้ำหนักแตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะเป็นนโยบายและมาตรการในการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะและวิชาชีพ การสนับสนุนเงินทุนและสินเชื่อ การผลิต การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ส่วนนโยบายที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานธุรกิจและอุตสาหกรรมชุมชน คือ การตลาด ยังมีน้อยและเป็นมาตรการตั้งรับในระยะสั้น อีกทั้งมีลักษณะเป็นการจัดบริการการตลาดเพื่อรับรองรับผลผลิต

6. นโยบายและมาตรการทั้งระดับชาติและระดับหน่วยงาน มีข้อกำหนดชัดเจนในการส่งเสริมuhnการองค์กรชุมชนและเครือข่าย ให้มีการเรียนรู้และการร่วมกันเพื่อการพึ่งตนเอง ทั้งนี้การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐจะเน้นการสนับสนุนเพื่อการพึ่งตนเองมากกว่าการสงเคราะห์แบบให้เปล่า

7. บางหน่วยงานได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายพิเศษในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน ได้แก่ ผู้มีรายได้น้อย สตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ แต่ไม่ได้มีมาตรการหรือวิธีการทำงานเฉพาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษเหล่านี้แต่อย่างใด

8. หน่วยงานต่างๆ มีนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชนในระดับต่างๆ กัน คือ 1) มีนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนโดยตรงและมีกิจกรรมเต็มรูปแบบ 2) มีนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนโดยตรงแต่มีกิจกรรมบางส่วน 3) มีนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับธุรกิจชุมชนโดยอ้อม

9. นโยบายในระดับชาติและระดับหน่วยงานบางหน่วยงานในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีข้อกำหนดชัดเจนในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการเกษตร การประรูปผลผลิตทางการเกษตร และอุตสาหกรรมชุมชน รวมทั้งอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม แต่ในทางการปฏิบัติในปัจจุบันและประสบการณ์ที่ผ่านมาข้างต้นการประสานงานเพื่อพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมดังกล่าวเนื่องจากเป็นระบบ โดยสามารถระบุประเภทและลักษณะของธุรกิจและอุตสาหกรรมที่มีความเหมาะสม ซึ่งก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ไปกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสร้างองค์ความรู้อันเป็นรากฐานของเศรษฐกิจชุมชน

10. หน่วยงานระดับปฏิบัติที่มีนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน โดยตรงและมีกิจกรรมเต็มรูปแบบ คือ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง องค์การส่งเสริมกิจกรรมโคนมแห่งประเทศไทย กรมการค้าภายใน กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมประชาสงเคราะห์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง

11. หน่วยงานต่างๆ ที่มีภาระหน้าที่แตกต่างจะมีการดำเนินงานในลักษณะส่งเสริมซึ่งกันและกัน ส่วนหน่วยงานที่มีแนวทางและแผนการดำเนินงานที่คล้ายกันจะมีการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนกันในเนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งมีลักษณะของการแบ่งขั้นและขั้ดแยกกันด้วย

12. ผลการดำเนินงาน ที่ศึกษาได้จากการรายงานการดำเนินงานของหน่วยงานหลัก 5 หน่วยงานที่มีการทำงานส่งเสริมธุรกิจชุมชนอย่างเต็มรูปแบบและมีพื้นที่การดำเนินงานทั่วประเทศ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมการค้าภายใน กรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ปรากฏว่า มีการเดินทางของกิจการในเชิงปริมาณทั้งจำนวนกลุ่ม จำนวนสมาชิก และการสะสมทุนภายในการกลุ่มมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ในเชิงคุณภาพของกลุ่มและองค์กรยังต้องการการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการดำเนินงานต่อไปมาก

13. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนที่สำคัญ คือ

13.1 ปัญหาการขาดวิสัยทัศน์หรือแนวคิดที่ชัดเจนร่วมกันในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาที่มีบูรณาการ และเป็นองค์รวม

13.2 ปัญหาโครงสร้างและระบบราชการที่กำหนดภาระหน้าที่อย่างแยกส่วนและรวมอำนาจที่ส่วนกลางทำให้ไม่สามารถสนับสนุนธุรกิจชุมชนได้อย่างเป็นระบบ

13.3 ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการดำเนินงาน โดยเฉพาะมาตรการประสานงานเพื่อให้มีการดำเนินงานตามแผนอย่างมีเอกภาพและจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการกำหนดนโยบาย

ในการสร้างแนวคิดพื้นฐานเพื่อการกำหนดนโยบาย ควรมีการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาและการพัฒนาเศรษฐกิจโดยธุรกิจและอุตสาหกรรมชุมชนที่ว่า ธุรกิจและอุตสาหกรรมชุมชนเป็นส่วนของการพัฒนาภาคเศรษฐกิจที่มีบูรณาการกับการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม โดยที่ประชาชนและองค์กรประชาชนในชุมชนได้รับการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ผู้ประกอบการและรับประโลยชัน

2. ข้อเสนอแนะต่อโครงสร้างและมาตรการในการดำเนินงาน

2.1 โครงสร้างการดำเนินงานและการประสานงาน

(1) ควรมีการทำงานร่วมกันหลายฝ่ายในลักษณะพหุภาคี สนับสนุนให้ภาครัฐ การทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ และโดยเฉพาะองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นกรรมการและผู้บริหาร ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานแบบสหวิชาชีพ และจะช่วยกำกับให้ภาระกิจต่างๆมีผลต่อส่วนรวมยิ่งขึ้น

(2) ส่งเสริมให้มีการประสานงานในระดับนโยบายเพื่อร่วมกันกำหนดและกำกับ มาตรการ แผนและโครงการต่างๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งร่วมกันกำหนดเป้าหมายด้านพื้นที่ นอกเหนือจากเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแกนกลาง

- (3) จัดตั้งศูนย์ประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมชุมชน เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการปฏิบัติงาน ให้บริการข้อมูลข่าวสารสำหรับหน่วยงานราชการ องค์กรประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคธุรกิจเอกชน และทำการศึกษาวิจัย
- (4) ส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจให้ระดับเขต จังหวัดและท้องถิ่นเพื่อให้สามารถบริหารงานได้ตรงกับความต้องการของพื้นที่และมีความคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งในระดับตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบลควรจะได้รับการสนับสนุนให้มีบทบาทดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (5) นำปัญหาและเนื้องาน หรือพื้นที่เป็นตัวตั้งในการทำงาน โดยมีพื้นที่ เป้าหมาย งบประมาณ การบริหารงานและแผนปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีเอกภาพ และเป็นระบบ
- (6) ศึกษา หน้าที่และศักยภาพของแต่ละหน่วยงาน เพื่อประสานการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้การกำหนดภาระกิจของหน่วยงานต่างๆต้องมีความชัดเจนว่าแต่ละระดับ แต่ละฝ่ายมีอำนาจ หน้าที่อะไร

2.2 แผนงานและโครงการ

- (1) ควรมีโครงการสนับสนุนการวิเคราะห์การตลาดและความเป็นไปได้ในการประกอบการ เช่น การวางแผนลงทุน การหาจุดคุ้มทุน และการระดมทุน
- (2) สนับสนุนเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่องค์กรประชาชนที่ดำเนินธุรกิจและอุตสาหกรรมชุมชน
- (3) ควรมีกองทุนรวมที่มีเอกภาพและมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการและลดต้นทุนในการจัดการ
- (4) การสนับสนุนสินเชื่อที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ ควรมีกิจกรรมพื้นฐานและกิจกรรมอื่นๆเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรประชาชน เพราะการให้สินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำเพียงลำพัง ไม่มีหน่วยงานใดสามารถสนับสนุนได้ต่อเนื่อง ซึ่งจะมีผลทำให้ประชาชนไม่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือที่จะเข้าไปใช้สินเชื่อของตลาดการเงินในระบบได้และบางโครงการทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการสนับสนุนต่องค์กรประชาชน
- (5) ควรมีการสร้างตัวชี้วัดการทำงาน เช่น ความมั่นคง/ยั่งยืน พัฒนาการและการขยายตัว ผลตอบแทนและปริมาณของผู้ได้รับผลประโยชน์

2.3 การพัฒนาบุคลากรและองค์กรชุมชน

(1) ส่งเสริมการให้การศึกษา และการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะตามความจำเป็นของแต่ละฝ่าย ทั้งในด้านสังคม คือ การทำงานในระบบกลุ่ม ด้านเทคนิคต่างๆเกี่ยวกับการดำเนินงานธุรกิจและอุตสาหกรรม ตลอดจนด้านนิเวศน์ วิทยา

(2) เสริมสร้างความรู้และเจตคติ ของบุคลากร ในการดำเนินการธุรกิจชุมชนเพื่อผล กำไรที่ยั่งยืน (Sustainable Benefit) แทนผลกำไรสูงสุด

2.4 การคุ้มครองสิทธิของเกษตรกร หรือผู้ผลิตรายย่อย และสิ่งแวดล้อม

(1) พิจารณาปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของประชาชน

(2) ให้ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาแก่ประชาชน เพื่อคุ้มครองการทำธุรกิจของ ประชาชนมิให้ถูกลอกเลียนแบบและครอบจำกัดการทำงานค้า

(3) ให้ความสำคัญกับสุขภาพอนามัยและโรคที่เกิดจากการทำงาน โดยเฉพาะงานที่ รับช่วงหน้าไปทำที่บ้านหากมีปัญหาต่อสุขภาพ จะมีผลต่อสมาชิกในครอบครัวและ ชุมชนด้วย

(4) ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการ ควบคุมมลภาวะ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาเจาะลึกในนโยบายและมาตรการของหน่วยงาน ที่มีนโยบาย ส่งเสริม ธุรกิจชุมชน โดยตรงและมีกิจกรรมเต็มรูปแบบทั้งภาคเมืองและภาคชนบท เพื่อวิเคราะห์แผนงาน กิจกรรม งบประมาณ และผลการดำเนินงาน

(2) ควรมีการศึกษาการดำเนินงานและผลกระทบต่อการส่งเสริมธุรกิจชุมชนแบบพหุ ภาคีระหว่างภาครัฐ องค์กรประชาชน ธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน

(3) ควรมีการวิจัยประเมินผลนโยบายธุรกิจชุมชนของหน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรม ธุรกิจชุมชน

(4) ควรมีการศึกษาลักษณะการดำเนินงานของกองทุนและเงินทุนของรัฐบาลที่ส่ง เสริม สนับสนุนธุรกิจชุมชน และอุตสาหกรรมชุมชน

บรรณานุกรม

เอกสาร

กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. โครงการส่งเสริมและพัฒนาร้านค้าชุมชนและชานบท.
(อัปเดต).

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมบที่ดีในความรับผิดชอบของกรมการพัฒนาชุมชนในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 -2544.
(อัปเดต)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ. บทบาทและการกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน. นปท., นปป.

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). นปท., นปป.

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. เอกสารรายละเอียดโครงการภายใต้ความรับผิดชอบของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ปี 2539 - 2540. (อัปเดต)

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. แผนพัฒนาฝีมือแรงงานฉบับที่ 1 พ.ศ. 2538 - 2539 และ พ.ศ. 2540 - 2544. กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2537.

กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. แผนประชาสงเคราะห์แม่บ้านฉบับที่ 4 พ.ศ. 2540 - 2544. นปท., นปป.

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544. นปท., 2539.

กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. โครงการส่งเสริมและพัฒนาการใช้ประโยชน์ไม้ขนาดเล็กและของป่า. (อัปเดต)

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แผนพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. 2540 - 2544. นปท., 2539.

กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมสหกรณ์ตามนโยบายของรัฐบาล (พลเอกชวัลิต ยงใจยุทธ). แตลงต่อรัฐสภาเมื่อวันพุธที่ 11 ธันวาคม 2539. (อัปเดต).

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. สรุปแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ปีงบประมาณ 2540. (อัปเดต).

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบและแนวโน้มฯ
การดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2540. (อัดสำเนา).

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชั้น
บท. (อัดสำเนา).

กระทรวงพาณิชย์. แนวทางการพัฒนาการพาณิชย์ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544). มปท., มปป.

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. แผนพัฒนาฝีมือแรงงาน ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2538 - 2539
และ 2540 - 2544. มปท., 2537.

กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. นโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
(อัดสำเนา).

กองแผนงานกรมอาชีวศึกษา. สาระสำคัญของร่างแผนพัฒนาอาชีวศึกษาระยะที่ 8. มปท.,
มปป.

กองส่งเสริมอาชีพและรายได้ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท. การบริหารโครงการส่งเสริมอาชีพ
และธุรกิจ. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการประสานแผนและพัฒนา
ที่ โรงแรมหัวหินแกรนด์ แอนด์ พลาซ่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างวันที่
22 - 25 ธันวาคม 2539.

กิติพัฒน์ นนทบีทุมะดุลย์. นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรม
ศาสตร์, 2538.

คณะกรรมการวางแผนพัฒนาการสาธารณสุข. แผนพัฒนาการสาธารณสุขตามแผนพัฒนาการ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539). (อัดสำเนา).

คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาการสาธารณสุข. แผนพัฒนาการสาธารณสุขในช่วง
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544). (อัด
สำเนา).

คณะกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรี
แห่งชาติ สำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรี. นโยบายและแผนงานหลักสตรี
ระยะยาวย (พ.ศ. 2535 - 2554). มปท., 2537.

ถวัลย์ วรเทพพุฒิพงษ์. การประเมินนโยบาย : ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเป็นธรรม
ของนโยบาย. มปท., 2537.

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. แผนวิสาหกิจธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (พ.ศ. 2538 -2542). นปท. ,มปป.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2531. (อัคสำเนา).

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2531. (อัคสำเนา).

ธนาคารออมสิน. แผนปฏิบัติงานและเป้าหมายการดำเนินโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชุมชนท (สพช.) ธนาคารออมสิน ประจำปี 2540. (อัคสำเนา).

ฝ่ายสารสนเทศ กองวิชาการและแผนงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. การบริหารงานพัฒนาฝีมือแรงงาน (พ.ศ. 2537 - 2538). (อัคสำเนา).

พีรัตน์ อังกรัตน์. นโยบายในการส่งเสริมและพัฒนางานสหกรณ์. (อัคสำเนา).

ศุภชัย ยาวยประภาก. นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ส่วนนโยบายและแผน สำนักวิชาการแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. แผนปฏิบัติการประจำปี 2540 ตามแผนพัฒนาแรงงาน และสวัสดิการสังคมฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2540 - 2544). นปท. , มปป.

ส่วนนโยบายเศรษฐกิจและสังคม สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.

แผนปฏิบัติการของกระทรวงมหาดไทยระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2540 - 2544). ท้าน

แผนการเสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาคและห้องถูนเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนและยกระดับรายได้ของประชาชน. นปท. , มปป.

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แผนวิสาหกิจฉบับที่ 3 พ.ศ. 2540 - 2544. สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2540.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี. รายงานประจำปี 2539. นปท., มปป.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี. สัมมนานโยบายเขตส่งเสริม การลงทุน. นปท. , 2539.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. รายงานประจำปี สำนักงานอาหาร และยา ปีงบประมาณ 2538. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข, 2539.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544. นปท., นปป.
สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. นโยบายการปฏิรูปที่ดิน ปี 2540. (อัคดำเนา).
สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. กรอบนโยบายและการปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ 2541. (อัคดำเนา).

สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง การเคหะแห่งชาติ. รายงานประจำปี 2539. นปท., นปป.
สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง การเคหะแห่งชาติ. เอกสารขัดตั้งศูนย์ประสานงานพัฒนาอาชีพและธุรกิจชุมชน. (อัคดำเนา).

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม. โครงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน. (อัคดำเนา).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544. นปท., นปป.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. แผนแม่บทการเงินการคลังเพื่อสังคม. นปท., นปป.

สำนักนโยบายและแผน สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย. แผนมหาดไทยฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2540 - 2544) ฉบับร่าง. นปท., 2539.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544). นปท., 2540.

สำนักปลัดกระทรวง กระทรวงอุตสาหกรรม. ทิศทางการพัฒนาตามแนวทางของกระทรวงอุตสาหกรรม ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8. (อัคดำเนา).

องค์การส่งเสริมกิจกรรมโภคภัยแห่งประเทศไทย. เอกสารรายละเอียดนโยบาย เป้าหมาย กลยุทธ์ขององค์การส่งเสริมกิจกรรมโภคภัยแห่งประเทศไทย. (อัคดำเนา)

บทความ

สุวัฒน์ พัฒนไพบูลย์. “การบริหารการเงินสำหรับธุรกิจขนาดย่อม.” วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ 12 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2528) : 226-242.

สัมภาษณ์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองประสานการพัฒนาชนบท.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองประสานการพัฒนาเมือง.
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ.
กระทรวงการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
กระทรวงการคลัง ธนาคารออมสิน โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท.
กระทรวงการคลัง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมปศุสัตว์.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมป่าไม้.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์การส่งเสริมกิจกรรมโคนมแห่งประเทศไทย.
กระทรวงพาณิชย์ กรมการค้าภายใน.
กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน.
กระทรวงมหาดไทย สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กองส่งเสริมอาชีพและรายได้.
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนัก
วิชาการแรงงานและสวัสดิการสังคม.
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมการจัดหางาน.
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน.
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กองเกษตรวิศวกรรม.
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
แห่งชาติ โครงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อชนบทและการพัฒนาที่ยั่งยืน.
กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
กระทรวงอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักนโยบายและแผน.
กระทรวงอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักบริหารงานส่งเสริมอุตสาหกรรม.
ธนาคารแห่งประเทศไทย ฝ่ายวิชาการ.

นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน

**ประชาติ วัลย์เสถียร
จิตติ มงคลชัยอรัญญา
โกวิทย์ พวงงาม**

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

รายงานคณาจารย์ศึกษา

นักวิจัย

รองศาสตราจารย์ **ประชาติ วัลย์เสถียร**
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ **จิตติ มงคลชัยอรัญญา**
อาจารย์ ดร. โกวิทย์ พวงงาม

ผู้ช่วยนักวิจัย

นางสาวสหทัย **วิเศษ**
นางสาวจันทนาก**เบญจพรพิริย์**